

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXV. évfolyam 10. szám
(október)

Főszerkesztő
PÁPAI GÁBOR

A szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-97-15-255
Internet: <http://larix.efe.hu/oe>

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest
Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2000. szeptember 30.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta. A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

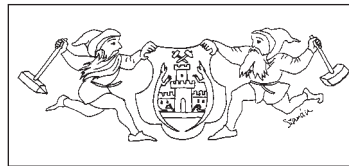
Címképünk: Erdők Hete 2000. Fotó: Pápai Gábor

Erdészeti szakkiállítás a káldi Farkaserdőben

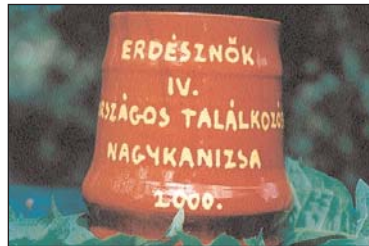
Tartalom

A tavaszi erdőtelepítésekről	293
6 milliárd az erdőkért	295
Egyetemi kitüntetések	296
EUROMOBIL konferencia	297
Dávid Ibolya miniszterasszony Vigántpetenden	298
Sajtóvisszhang a „Mi nyelvünk”-ről	299

Szemán Attila: Selmecebánya címerai	301
---	-----

Ötről a hatra	304
A Festetics-kilátó	305
Erdészeti Szakkiállítás a káldi Farkaserdőben	306

Erdésznők IV. Országos Találkozója Nagykanizsa	308
---	-----

Erdőkerülőben a Mecsekben	311
Az erdők megőrzésének titkaiból	312
A barkócaberkenye kultúrtörténeti, kertészeti vonatkozásai	314
Az atlaszcédrus (Cedrus atlantica Manetti) fitoncíd hatása	317
A napkori erdőgazdák szövetkezetének vadaskertjéről „valójában” mit is kellene tudni	318
Egyesületi hírek	319

A lapot
Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az

» **OBSERVER** «

OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

A tavaszi erdőtelepítésekéről

2000. évre 18 ezer hektár új erdő telepítését irányoztuk elő, összhangban a Kormány 3224/1991. (VI. 13.) számú határozatával elfogadott programmal. Az erdőtelepítési kedv 1994. évi mélypont utáni fokozatos növekedése a 2000. évben mérséklődött – a 2000. évi igény csupán 12 ezer hektár az előirányzott 18 ezer hektárral szemben. Ez az 1999. évi forráshiány következménye.

Az 1998. év őszi és 1999. év tavaszán (a továbbiakban tenyészeti évben) a szakmailag elfogadott pályázattal rendelkezők – bízva a támogatásban – költségvetésük elfogadása előtt elvégezték a talaj-előkészítést, gondoskodtak az erdőtelepítés megvalósításához szükséges szaporítóanyagról, elvégezték az első kivitel (ültetést), de egy részük forráshiány miatt sajnos nem részesülhetett támogatásban. Az adott évben felhasználható forrás ugyanis jóval a tenyészeti év megkezdése után válik ismertté. A szűkös 1999. évi költségvetésből erdőtelepítésre, erdőszerkezet-átalakításra, fásításra a tervezettnél még a felét sem kitevő 2100 millió Ft összegű előirányzat jutott. Ennek a 3200 millió Ft összegre sajnos az előirányzat növelésére nem nyílt lehetőség, még fejezetben belüli előirányzat-átcsoportosítással sem, pedig a mezőgazdasági szerkezet-átalakítás, a vidékfejlesztés, a belvízveszéllyel rendszeresen fenyegetett térségek, az ország romló környezeti állapota, közegészségügyi problémák (pl. a megnövekedett parlagterületeken elszaporodott parlagfű okozta pollenal-

ergia) az erdőtelepítés jelenlegi ütemének növelését kívánják meg.

A 2000. évi pénzügyi forrást illetően is hasonló a helyzet.

Az eredetileg előirányzott erdőtelepítési ütemet csak előirányzatunknak megfelelően (39188/1998, 39096/4/1998), több évre (3–4 évre) előre biztosított, fokozatosan növekvő pénzügyi forrás ismeretében lehet elérni. Az erdőtelepítések tervezését – a szaporítóanyag megtermelése, a talaj-előkészítések stb. miatt – már két évvel korábban el kell kezdeni. A tárgyévi első kivitelű erdőtelepítés növeli a következő években a folyamatban lévő erdőtelepítések állományát, így a determinációt is. Az erdőtelepítések célállomány-típustól függő befejezési ideje átlagosan mintegy 6 év.

A 2000. évi országos keretnek az Állami Erdészeti Szolgálat területi igazgatóságaira való lebontásakor és a felhasználható előirányzat kiküldésekor (2000. március 1., 60.235/2000) – az árvíz és belvív okozta károk miatt a folyamatban lévő erdőtelepítésekben elmaradó eredménynövekedéssel és a befejezésekkel járó, várható értéknövekedés kiesésével kismértékben kalkulálva – országosan 4 ezer hektár új erdőtelepítés megkezdését engedélyeztük.

Az árvíz és a belvív okozta károk miatt jelentős az eredménynövekedés elmaradása. Az érintett igazgatóságok a folyamatban lévő erdőtelepítéseknél az ezáltal felszabaduló összeget engedélyünkkel első kivitelű erdőtelepítésekre csoportosították át. Ennek következményeként az

1999. évi őszi első kivitelű erdőtelepítésekkel (az összesnek mintegy kétharmada) együtt az 1999/2000. tenyészeti évben elvégzett első kivitelű erdőtelepítés összesen 10 126 hektár. A tavaszi aszályos időszak miatt a tervezettnél sajnos jóval kisebb lesz az első kivitelek eredményessége és a folyamatban lévők eredménynövekedése. Az 1999/2000. tenyészeti évben elvégzett erdőtelepítések igazgatóságokénti megoszlását célállomány-típusonkénti részletezésben az 1. táblázat, megyénkénti megoszlását a 2. táblázat, szektorcsoportonkénti megoszlását pedig a 3. táblázat mutatja. A legnagyobb mérvű erdőtelepítésekre a hátrányos helyzetű Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, Bács-Kiskun és Somogy megyében került sor. Az állami szektorcsoportban kivitelezett erdőtelepítés az összesnek 4 százaléka, a többi 96% az egyéb (közösségi 5%, társult magánerdők 27%, egyéni 64%).

A 2000. évi igény első kivitelű erdőtelepítésre 12 ezer hektár volt. Az engedélyezett 4 ezer hektár első kivitelű erdőtelepítéssel szemben a területileg illetékes erdőfelügyelők tavaszi szemléje alapján

1. táblázat: 1999/2000. tenyészeti évben végzett erdőtelepítés ÁESZ igazgatóságoként (hektár), 2000. május 31.

Sorsz.	Állami Erdészeti Szolgálat területi igazgatósága	Első kivitel célállomány szerint							Összes		
		tölgy	cser, egyéb keménylombos	bükk	akác	nemes nyár, fehérfűz	hazai nyár, egyéb lágylombos	fenyő	első kivitel	pótlás	
1.	Budapest	24	14		106	380	13	1	538	48	
2.	Veszprém	16	182	1	1 207	16	2	8	432	77	
3.	Szombathely	131	26		389	66		33	645	143	
4.	Zalaegerszeg	55	12		45	7	5	8	132	26	
5.	Kaposvár	289	65		233	138	165	16	906	179	
6.	Pécs	242	83		161	31	17		534	137	
7.	Kecskemét	45	94		1 035	548	731	288	2 741	86	
8.	Debrecen	443	68		1 087	1 694	272		3 564	614	
9.	Miskolc	193	21		143	40	7		404	126	
10.	Eger	30	71	16	75	31		7	230	50	
Összesen		ha	1 468	636	17	3 481	2 951	1 212	361	10 126	1 486
		%	15	6		34	29	12	4	100	15

2. táblázat: 1999/2000. tenyésztési évben végzett erdőtelepítés megyénként (hektár), 2000. május 31.

Sorsz.	Megye	Első kivétel célállomány szerint							Összes	
		tölgy	cser, egyéb keménylombos	bükk	akác	nemes nyár, fehérfűz	hazai nyár, egyéb lágylombos	fenyő	első kivétel	pótlás
1.	Baranya	236	83		161	27	17		524	118
2.	Bács-Kiskun	14	80		912	355	723	283	2 367	33
3.	Békés	15	6		23	88			132	37
4.	Borsod-Abaúj-Z.	193	21		143	40	7		404	126
5.	Csongrád	16	8		100	105	8	5	242	17
6.	Fejér									
7.	Győr-Moson-Sopron	25	6		282	42			355	79
8.	Hajdú-Bihar	5	5		226	329			565	24
9.	Heves	7	43	16	50	23		7	146	29
10.	Jász-Nagykun-Sz.	31	45		10	96	7		189	57
11.	Komárom-Esztergom	10	13		31		7	1	62	12
12.	Nógrád	24	28		25	7			84	21
13.	Pest	14	1		75	380	6		476	36
14.	Somogy	289	65		233	138	165	16	906	179
15.	Szabolcs-Szatmár-B.	406	18		851	1 270	265		2 810	523
16.	Tolna	6				4			10	17
17.	Vas	106	20		107	24		33	290	64
18.	Veszprém	16	182	1	207	16	2	8	432	77
19.	Zala	55	12		45	7	5	8	123	26
Összesen		1 468	636	17	3 481	2 951	1 212	361	10 126	1 486
		ha								
		15	6		34	29	12	4	100	15
		%								

3. táblázat: 1999/2000. tenyésztési évben végzett erdőtelepítés szektorcsoportonként (hektár), 2000. május 31.

Sorsz.	Szektorcsoport	Első kivétel célállomány szerint							Összes	
		tölgy	cser, egyéb keménylombos	bükk	akác	nemes nyár, fehérfűz	hazai nyár, egyéb lágylombos	fenyő	első kivétel	pótlás
1.	Állami erdők	220	65		62	40	16	21	424	192
2.	Közösségi erdők	92	59		220	96	58	17	542	85
3.	Társult magánerdők	319	184	17	870	703	477	150	2 720	361
4.	Egyéni erdők	837	328		2 329	2 112	661	173	6 440	848
Összesen		1 468	636	17	3 481	2 951	1 212	371	10 126	1 486
		ha								
		15	6		34	29	12	4	100	15
		%								

összeállított igazgatósági jelentések szerint a tényleges teljesítmény 10 126 hektár, melynek mintegy 35%-a 1999. évi őszi első kivétel. Természetesen ebből a nyári erdőültetések műszaki átvétele alapján megállapított sikeresen erdőült terület, maximum a 70 százalékos eredményességnek megfelelő terület a 2000. évi támogatás kifizetésének az alapja. Az engedélyezett első kivételtől való jelentős eltérés a következőkkel magyarázható.

– A szakmailag elfogadott erdőtelepítési pályázattal rendelkezők (a pályázat benyújtási határideje 1999. október 1-je volt) saját elhatározásukból – bízva az elégséges támogatásban – szerződés és elfogadott költségvetés nélkül már 1999 őszén jelentős első kivételt, az összesnek mintegy kétharmadát elvégezték. Ezek között vannak olyanok, akik az eredményes terület utáni támogatást 2000-ben nem igénylik.

– Lehetőség szerint a minél több szakmailag elfogadott pályázat támogathatósága és a rendelkezésre álló szaporítóa-

nyag hasznosítása, a minél kisebb mértékű megsemmisítés érdekében az igazgatóságok a pénzügyi lehetőségénél több első kivételt engedélyeztek azzal, hogy a szűkös pénzügyi forrás miatt kisebb eredményességgel veszik át ebben az évben a megkezdett és a folyamatban lévő erdőtelepítési területeket, és azokat a tervezett befejezett ápolásokat, tisztításokat, amelyek a következő évre halaszthatók, ebben az évben forráshiány miatt támogatásban nem részesülnek.

2000-ben a szemlézett szaporítóanyag mennyisége 234 millió db, az előző évihez képest mintegy 40 millió darabbal csökkent. Ez elsősorban az erdőtelepítési bizonytalan forrással, illetve forráshiánnyal magyarázható. A forráshiány következőképpen tulajdonítható az is, hogy 2000-ben 24 millió db csemete került exportra és a megtermelt csemete mennyiségének mintegy 5%-a került megsemmisítésre.

– A célállomány-típus a tervezettől eltérően alakult, a nagyobb mértékben

támogatott tölgyvel szemben nőtt az olcsóbb akác és a nemes nyár részaránya. Ezáltal több első kivételre jut támogatás.

– A szűkös pénzügyi forrás miatt a normatív támogatás mértékének a három évi elmaradt inflációt követő tervezett 25% emelése helyett csupán 10%-os emelést hajtottunk végre.

– Az Állami Erdészeti Szolgálat igazgatóságai által jelentett 10 126 hektár első kivételű erdőtelepítésből az előzőekben leírt megszorítások ellenére mintegy 2 ezer hektár elvégzett első kivétel az ez évi műszaki átvételek során a tényleges eredményesség feltüntetésével forráshiány miatt nem elszámolható kóddal kerül átvételre, azaz nem lesz kifizethető.

A kerethiány miatt el nem fogadott költségvetések ellenére kivitelezett első kivételeket, elvégzett befejezett ápolásokat, tisztításokat sajnos nem lehet ősszel kifizetni, ezek már a 2001. évi keretet terhelik.

(Az FVM EH jelentése)

6 milliárd az erdőkért

2000-hez képest a következő két évben ötven százalékkal többel, összesen 134 milliárd forinttal nagyobb forrást biztosít a költségvetési törvényjavaslat az egyes tárcák által irányított célprogramokra. Az agrártárca jövőre csaknem 30, a Gazdasági Minisztérium pedig 19 milliárd forinttal többet költ ezen a jogcímen. Új, 5 milliárd forintos céllelőirányzat finanszírozza a jövő évtől a Széchenyi-terv regionális gazdaságépítési programjait.

A legtöbbet a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium költi a jövőben az egyes célfeladatokra. Jövőre és 2002-ben is összesen 108 milliárd forintot oszthat szét a tárca az idei 78,5 milliárd után. A többlet nagy része az alaptevékenységekhez kötődő beruházások

támogatási keretében a 25 milliárdos növekmény. Így erre a célra jövőre 68,1, 2002-ben pedig 65 milliárd forint jut, amiből mindkét évben csupán 900 millió forintot kell a tárcának előteremtenie. Erdőtelepítésre jövőre és 2002-ben is 6 milliárd forintot lehet céllelőirányzathoz fordítani az idei 2,6 milliárd forint után. Területfejlesztésre jövőre csaknem 22 milliárdot, 2002-ben pedig 19,5 milliárd forintot lehet költeni. 4–5-szörösére nő a közvetlenül vidékfejlesztésre fordítható összeg: 4,5, illetve 5,5 milliárdra.

A környezetvédelmi célfeladatokra fordítható forráskeret jövőre az ideinél alig több, mint 2 milliárd forinttal 31,1 milliárd forintra bővül, 2002-ben pedig 32,1 milliárd forintot lehet ezen a jogcímen elkölteni.

Támogatások milliárdjai			
Néhány program	2000	2001	2002
Széchenyi-terv		+5,0	
Út, híd	11,4	4,45	8,5
Agrárberuházás	43,0	68,1	65,0
Erdőtelepítés	2,6	6,0	6,0
Területfejlesztés	22,0	22,0	19,5
Vidékfejlesztés	1,0	4,5	5,5
Kis- és középváll.	6,7	13,4	17,4
Turisztika	8,0	25,0	28,1
K+F	7,9	9,5	11,7
Távközlés, informatika	7,5	31,2	48,0

Erdőtelepítésekre volna szükség

Az elmúlt 10 évben egyetlen hektárral sem nőtt a magyarországi erdők területe, a zöldövezetek nagysága évente 5-5 és fél ezer hektárral csökkent, jelenleg 4,7 millió hektárt tesz ki. Az ország területének 19 százalékát borítja erdő, az egészségesebb környezet megteremtéséhez ennek jelentős mértékű bővítésére van szükség. Főként a kirándulásra és egészségügyi célra igénybe vehető erdők bővítésére van igény. Nehezíti a kormányzat erdőtelepítési terveinek megvalósítását, hogy a szóba jöhető földterületek jelentős része magánkézben van. A környezetvédelmi miniszter szerint a jelenleginél nagyobb állami támogatást kellene adni az erdőgazdaságoknak, hogy tevékenységüket mindinkább a környezet- és természetvédelmi érdekek érvényesítésével végezhessék. Magyarország teljes erdőterületé-

nek 60 százaléka károsodott, ezen belül 20 százaléka súlyosan. Az sem tesz jót az erdők állapotának, hogy tavaly hatálytalannították a 30 éve megalkotott favédelmi törvényt, így ma szinte büntetlenül lehet kivágni a településeken lévő fákat – írja a Gazdasági Értesítő 36. heti számában. Ebből is látszik, hogy bőven van még mit tenni az összehangolt felvilágosító munkában, szakmánk minden területén.

Az Országos Erdészeti Egyesület az SZJA 1 százalékából kapott 1.649.000 Ft-ot a küldöttközgyűlés határozata alapján az alábbiak szerint használta fel: szociális segélyezésre 600.000 Ft, működési célokra 1.049.000 Ft. Ismételten köszönjük tagtársaink és támogatóink felajánlását!

Emlékezés

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara Mikoviny Sámuel, a neves polihistor születésének 300., halálának 250. évfordulója alkalmából emlékülést rendezett.

III. Károly király a selmebányai Bányaosztálytanintézet első vezető tanárának Mikoviny Sámuel 1735. szeptember 28-án nevezte ki.

Megemlékeztek:

Dr. Prof. Emeritus Patvaros József: Mikoviny Sámuel, a tudós polihistor élete és munkássága.

Dr. Führezné dr. Nagy Györgyi, egyetemi docens: Mikoviny Sámuel ifjúkora és tanulóévei (1700–1725).

Dr. habil. Bácsatyai László, egyetemi tanár: Mikoviny Sámuel, az asztrológus és geometra.

Elismerések

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Millenniumi Emlékplakettet adományozott az erdő- és vadgazdálkodás, vadászat, vadvédelem és a vadászterület tulajdonosainak érdekvédelmében végzett kiemelkedő munkájukért

Dr. Kovács Árpádnak, a Magyar Bérkilövő és Független Vadásztársaságok Országos Szövetsége elnökének, aki az FVM Országos Vadgazdálkodási Tanács tagja;

Csordás Lászlónak, a Magyar Bérkilövő és Független Vadásztársaságok Országos Szövetségének alelnökének;

Varga Bélának, a Pro Silva Hungaria Orsz. Szövetség elnökének, a Magyar Bérkilövő és Független Vadásztársaságok Országos Szövetsége szaktanácsadójának;

Telegdy Pálnak, a Magánerdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségének elnökének, a Magyar Bérkilövő és Független Vadásztársaságok Országos Szövetségének szaktanácsadójának.

Az elismerő Millenniumi Emlékplaketteket a Parlamentben Gyimóthy Géza országgyűlési képviselő, az Országgyűlés alelnöke adta át.

Az ünnepélyes átadásnál jelen volt dr. Barátossy Gábor, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Erdészeti Hivatalának elnöke és Jakab István, a Magyarországi Gazdakörök Országos Szövetségének társelnöke, a Magyar Mező- és Erdőgazdasági Érdekvédelmi Tanács elnöke.

Egyetemi kitüntetések

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Ideiglenes Intézményi Tanácsa az Erdőmérnöki Kar tanácsának előterjesztésére HONORIS CAUSA DOCTOR-rá avatta

Dr. Csapody István okleveles erdőmérnök, címzetes egyetemi tanárt, nyugalmazott botanikai főtanácsadót;

Ph.D. doktorrá avatta

Lengyel Áttila okleveles erdőmérnököt;

Az Ember az Erdőért Alapítvány Kuratórium az erdők érdekében kifejtett több évtizedes munkájának elismeréseként EMBER AZ ERDŐÉRT EMLÉKÉRMET adományozott

Fejes Dénes okleveles erdőmérnök,

Stift László okleveles erdőmérnök,

Steiner József okleveles erdőmérnök részére;

ALMA MATER EMLÉKÉREMBEN részesültek:

Kalicz Péter okleveles környezetmérnök,

Ugró Sándor okleveles erdőmérnök;

Hibbey Albert okleveles erdőmérnök felajánlása alapján jutalmat kapott

Kerekes Szilárd III. évf. okleveles környezetmérnök hallgató, mint a legjobb tanulmányi eredményt elért magyar anyanyelvű külföldi hallgató.

DÍSZOKLEVELEK ADOMÁNYOZÁSA:

Rubinoklevélben részesült

Dérföldi (Maurer) Antal vasokleveles erdőmérnök.

Vasoklevélben részesült:

Dr. Kollwenz Ödön gyémántokleveles erdőmérnök.

Gyémántoklevélben részesültek:

Bubb Gyula aranyokleveles erdőmérnök, *Dr. Kassai Jenő* aranyokleveles erdőmérnök, *Dr. Madas András* aranyokleveles erdőmérnök, *Nádudvary Jenő* aranyokleveles erdőmérnök.

Aranyoklevélben részesülő okleveles erdőmérnökök: *Bedy Zoltán*, *Bognár István*, *Botár Antal*, *Botos Géza*, *Bősze Aladár*, *Bulin István*, *Doklea István*, *Ernyei István*, *Földes Kálmán*, *Dr. Füry Mibály*, *Füzi István*, *Guller Imre*, *Dr. Horváth László*, *Horváth Tivadar*, *Juhász Lajos*, *Keresztes György*, *Kiss Antal*, *Konyecsni Loránd*, *Lócsey Iván*, *Magyar Antal*, *Dr. Manninger Ernő*, *Mibály László*, *Mobi György*, *Nagy István*, *Németh Ferenc*, *Dr. Ördög Zoltán*, *Péter Sándor*, *Pintér László*, *Robonyi Antal*, *Rónai Béla*, *Dr. Rónay Ferenc*, *Rössler Károly*, *Salyámosi Tibor*, *Dr. Strausz József*, *Szemző Gyula*,

Dr. Szentkúti Ferenc, *Szentpéteri Zoltán*, *Dr. Vancsura Rudolf*, *Vass Béla*, *Zemlényi Árpád*, *Zilaby Aladár*, *Zólyomi László*, *Zsigó László*.

Lux András okleveles kohómérnök, egyetemünk volt hallgatója és oktatója felajánlása alapján jutalomban részesültek:

Magyar Zsolt IV. évf. okl. erdőmérnök hallgató a földtudományok terén (geodézia tárgyából) nyújtott kiemelkedő teljesítményéért dr. Kántás Károly professzor úr emlékére;

Major Zoltán II. évf. okl. faipari mérnök hallgató fizika tárgyából elért kiemelkedő teljesítményéért dr. *Simonyi Károly* professzor úr tiszteletére;

Kiss János Győző IV. évf. okl. faipari mérnök-hallgató Elektrotechnika tárgyából

elért kiemelkedő teljesítményéért *Horváth István* tudományos főmunkatárs emlékére, aki egyike volt a kiemelkedő szerepet játszott munkatársaknak a Simonyi prof. úr által végzett kísérlet során;

Vágó József III. évf. okl. faipari mérnök hallgató mechanika tárgyából elért kiemelkedő teljesítményéért *Karlowits Józsefné sz. Linka Erzsébet* laboráns és *Erő János* aspiráns tiszteletére, a Simonyi prof. úr által vezetett kísérlet során nyújtott teljesítményük emlékére;

Kőrösi Ferenc ny. kohómérnök felajánlása alapján jutalomban részesült;

Takács Ibolya II. évf. okl. környezetmérnök hallgató fizika tárgyából elért kiemelkedő teljesítményéért Hauer Alfréd adjunktus emlékére, aki fontos szerepet játszott Simonyi prof. úr mellett az első magyarországi mesterséges anyagtalakítás tárgyi feltételeinek megteremtésében.

Az OMÉK erdészet- és vadgazdálkodás ágazati fődíját a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Rt. kapta a természetvédelmi szempontokat is érvényesítő magas színvonalú erdő- és vadgazdálkodásért.

A Gemenci Rt. hosszú idő óta kimagasló erdőgazdálkodási tevékenységet végez, melynek eredményeként minő-

ségi erdei faválasztékokkal jelenik meg mind a hazai, mind az exportpiacon. A gemenci szarvasállomány kezelése világhírű. A Gemencről származó szarvastrófeák a világranglista előkelő helyeit foglalják el.

Pintér István
főosztályvezető-helyettes

Joglesen

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő

- 2000. évi XXXV. tv. A növényvédelemről; 1050
- 38/2000. (VII. 19.) FVM r. A növényvédelmi és növényegészségügyi vizsgálatokért fizetendő díjakról szóló 63/1997. (IX. 10.) FM rendelet módosításáról; 1002

- 45/2000. (VII. 21.) FVM r. Az Állami Erdészeti Szolgálat létrehozásáról és szervezetéről szóló 37/1996. (XII. 29.) FM rendelet módosításáról. 1032

Magyar Közlöny

- 32/2000. (VIII. 29.) PM r. A termőföldnek nem minősülő ingatlanok hitelbiztosítéki értékének meghatározására vonatkozó módszertani elvekről szóló 25/1997. (VIII. 1.) PM rendelet módosításáról. 5529

EUROMOBIL konferencia NATUROPA

az erdőkről

Június 27–28-án a Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kara adott otthont az Euromobil 2000 projekt keretén belül rendezett konferenciának. Dieter Kohlberg, az osnabrückeri egyetem dékánja, Andreas Bortfeld, a verdeni tanártovábbképző intézet igazgatója és Kovátsné dr. Németh Mária, a neveléstudományok kandidátusának irányításával a konferencia témája az egyes országok reformpedagógiai törekvéseinek, módszereinek megismerése volt. A 17 fős küldöttség tagjai európai országokból érkeztek (Németország, Ausztria, Finnország).

Kovátsné dr. Németh Mária, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kar főigazgatója a képzőintézményben folyó kutatások eredményeként létrejött projektet és annak gyakorlati megvalósulási színterét, a ravazdi erdei iskolát mutatta be, melyet a szakemberek modellértékűnek tartottak. Előadásában hangsúlyozta, hogy az Erdőpedagógia program célja a pedagógusjelöltek felkészítése egy alternatív oktatási tevékenységre, amely a környezet-egészség-nevelés témákhoz tanórán kívüli, tanórához kapcsolódó tevékenységrendszer megszervezésére, gyakorlati oktatására irányul. A modell megtekintését követően Dieter Kohlberg dékán megállapodás létrehozását kezdeményezte a Főiskolai Kar vezetőjével.

Az első nap délutánján látogattak el a vendégek Ravadzra, ahol Kocsis Mihály, a Kisalföldi Erdőgazdasági Rt. vezérigazgató-helyettese tájékoztatta a konferencia vendégeit a két intézmény sikeres együttműködéséről. Hangsúlyozta, hogy az erdő rekreációs funkciója egyre fontosabb szerepet tölt be az erdőgazdaságok életében, és ennek fontos mozzanata a legfiatalabb korosztálytól kezdve a természet megszeretésére, megismerésére való nevelés.

Minden erdei iskola önálló arculat kialakítására törekszik a helyi sajátosságok, lehetőségek figyelembevételével. Természetesen mindenhol a legfőbb cél a természeti ismeretek átadásával a szemléletformálás, környezetünk megbecsülése, védelme, jobbítása generációról generációra. A ravazdi kezdeményezés azonban egyedülálló Magyarországon, melynek kiemelt feladata a tanítójelöltek felkészítése az erdei iskolai

programok vezetésére. Így a képző intézményt elhagyva ezeket a módszereket, eszközöket a leendő tanítók tovább viszik, majd saját lakókörnyezetükben is tudják alkalmazni.

Az előadások folyamán Husz Anikó és Gósi Viktória programvezetők a gyakorlati tevékenységekből adtak ízelítőt.

Husz Anikó a ravazdi Erdészettörténeti Gyűjtemény funkciójáról beszélt. A tárlat bemutatása, vezetése során a tanítójelöltek és a gyermekek megismerhetik az erdőgazdálkodás lényegét, az erdő szerepét, a pannonhalmi dombság állat- és növényvilágát, földrajzát, védett természeti kincseit, a környezetvédelem fontosságát, a fa feldolgozásának és az erdei melléktermékek felhasználásának lehetőségeit.

Tárlatvezetéskor alkalom nyílik a magyar nép gazdag hagyomány- és hiedelem-világának megismerésére is (fa mint szimbólum, fával kapcsolatos népszokások). A tárlatvezetés sajátossága, hogy a gyermekek aktív résztvevői a tárlatvezető programnak, hiszen feladatok, találós-kérdések, közvetlen tapasztalatszerzés egészíti ki az érdekes látványokat.

Gósi Viktória az egynapos programok tevékenységformáin keresztül szemléltette a kultúrtörténeti emlékhelyeket, tantúrákat, természetismereti foglalkozásokat. A foglalkozások közben a természetben gyűjtött, évszakoknak megfelelő anyagokból készült különböző természeti képek, kézimunkák nagy érdeklődést keltettek. Az erdei iskolai program alapvető elvei a közvetlen érzékszervi tapasztalatszerzés, a játékos módszerek alkalmazása, a komplexitás, a sokoldalú ismeretszerzés. 2000 májusától június végéig 600 óvodás, kisiskolás, felső tagozatos tanuló vett részt az erdei iskolai programban. Főként a lakótelepek óvodáiban népszerű a természet megismerésére nevelés ezen formája.

Másnap a Tanítóképző Főiskolai Karon folytatódott tovább a szakmai program. A konferencia résztvevői betekintést nyerhettek a képzőintézmény vizuális műhelyébe, ahol Borbély Károly tanszékvezető főiskolai docens – az Erdőpedagógia projekt szellemében – a természet és az ember szoros kapcsolatát elemezte a mindennapi életet meghatározó szokásokon, hagyományokon keresztül.

Gósi Viktória
programvezető

A természetvédelmet szolgáló nemzetközi folyóirat, a NATUROPA 1991. 91. számában több, erdőt érintő közlést találunk, ezekből idézünk:

– Az őshonos és hasznosított európai fa- és cserjefajok száma 100 körül van, ugyanakkor egyetlen, trópusi esőerdőkkel rendelkező országban, Malajziában ez a szám 700 körüli. Beszédesez bizonyíték arra, mekkora kár keletkezhet a természeti sokféleségben, ha a trópusi esőerdők kiirtását nem tudjuk valamiképp megfékezni.

– Az erdők természeti értékeinek megőrzésében két alapelv érvényesítéséről kell gondoskodnunk: 1. az őserdők teljes védelme, vagyis minden emberi tevékenységet – beleértve a fahasználatokat, útépitést stb. – le kell bennük állítani. 2. Az egyéb erdőkben az erdőt a tartamosság vezérlő elvének megtartásával kell kezelnünk, különös figyelemmel környezetükre.

– A botanikus kertek szerepköre a korábbihoz képest bővül. Vagyis a növényrendszertani stb. kutatásokon kívül a botanikus kerteknek kell berendezkedniük a veszélyeztetett növényfajok szaporítóanyagának előállítására is.

Ref. dr. Szodfridt István

Az Egri Erdészet ismét gyászol. Különösen szívszorító azonban egy, még a férfikora delét el sem ért kollégát gyászolni.

Csákvári István 1964. október 13-án született Egerben. Az általános iskola elvégzése után jelentkezett a Dobó István Erdészeti Szakközépiskolába, ahol 1983-ban érettségizett és 1986-ban technikus vizsgát tett.

Rövid erdőrendezési gyakorlat és a katonai szolgálat letöltése után 1985 szeptemberétől szolgált az Egri Erdészeti gyakorlatokként, rakodókezelő és kerületvezető erdészként Belpátfalván és Balatonban. Munkáját igyekezett mindig becsületesen ellátni, fogékony volt az újra, idősebb kollégái tanácsait meghallgatta.

Családi élete is kiegyensúlyozott volt. Boldogságban élt feleségével és két kisfiával a belpátfalvai szolgálati lakásban.

Am úgy látszik, belül mégis valami emészthette. Nemrég vesztette el édesapját, és a tragédia megtörte. Július 11-én több betegségtől gyötörve kórházba került, ahol végig öntudatlan volt és augusztus 9-én visszaadta lelkét teremtőjének.

Garamszegi István

Dávid Ibolya miniszter-asszony Vigántpetenden

Jobbról a miniszterasszony, balról Marton Istvánné polgármester

A millenniumi zászlóavatás díszvendége, s egyben a zászló átadója Dávid Ibolya miniszter asszony volt Vigántpetenden.

A műemléktemplom dombján, ahol néhány éve még az Országos Erdészeti Egyesület által szervezett fafaragó tábor résztvevőinek vésői csatogtak – méltó körülmények között adta át a miniszter asszony az emlékHzászlót. A piciny Balaton-felvidéki község apraja-nagyja jelen volt az ünnepségen. Csak remélni lehet, hogy mindazok a tizenévesek, akik segédkeztek az ünnepségen, éppúgy átéreztek az esemény fontosságát, mint ahogy a fafaragó tábor idején kíváncsiskodtak, hogy hogyan fejtik le a farönkökről a felesleges forgácsokat.

A miniszter asszony zsúfolt programja ellenére volt szíves időt szakítani, hogy az Erdészeti Lapok olvasóinak néhány biztató szót szóljon, és azt az erdőhöz, a természethez való ragaszkodását gyermekkori emlékeivel bizonyítsa.

Hálát adok az Istennek, hogy gyermek éveimet a bajai ártéri erdőben tölthettem, mondta a miniszterasszony. A bajai élet egy életforma. Az ártéri er-

deszeiből tudtuk, hogy ott van mellettünk. Az égigérő tábortüzek, melyek paraszánál oly illatosan pirult a nyársatűzött hal vagy szalonna, felejtethetetlen, s egyben meghatározó élmények voltak. Álomba ringatott az egész napos fürdőzés fáradtsága, s melyhez a rablóhalak halk vagy olykor erőteljes csobbanása és a dohogó lapátkerekes hajók adták az aldatózenét. Csodálatos élmény volt. Elég volt kiülni a tiszta fenyvnyre és ott figyelni a természetet, éjszaka pedig a csillagokat bámulni, melyet ma oly másodlagosnak tartunk. Pedig életünk a természet megtartásától függ.

Pécsi egyetemista éveimben – s most is – bejártam a fél világot, de mindig visszavágyom a bajai ártéri erdő és a Duna holtágak alkotta szigetvilágába. Családommal ma is elmegyünk e csodálatos országba, ladikot vagy kajakokat cipelve az egyik homokpadról a másikba. Gyermekeimnek szeretném átadni mindazt az élményt, amit én átéltem. A holtágak fölött kifeszített kötélre való csúszdázást, melynek vízbecsobbanás lett a vége. Az iszapbirkózás, a fővenyt talpunk-

dők szigetvilágában az arra fogékony gyerekek igazi paradicsomban tölthetik a hétvégéket, és az olyannyira várt szünetet. Az egész nyarat a szigeten töltöttük. Talán még emlékeznek az olvasók közül néhányan a te-repszínű összegombolható katonai sátorra, melyet egy-egy behajló fűzfaágra kötöttünk, és friss szénával – melynek semmivel össze nem keverhető illata volt – béleltük a pokróc alá. A sátraktól néhány lépésre a Duna, mely méltóságteljesen hömpölygött. Éjszaka apróbb

kal tapicskoló és lábujjaink között felbukkanó homokszemek pergése semmihez nem hasonlítható. Végtelenül sajnálom azokat a gyermekeket, akiknek ebben az élményben nem lehet részük.

A víz megnyugtató és nyitottak a vízi emberek is, akik a természet törvényei szerint élnek. Mert létük ettől függ. „Csak a törvény a tiszta beszéd” – mondja József Attila, s igaza van. A Természet törvénye az igazi, s lehet, hogy ezért lettem a törvény szolgálója.

Körülbelül tíz éves voltam, amikor először átúsztam a Dunát. Majdnem otthagytam. Félúton evickéltem, amikor rájöttem, hogy itt még baj is lehet. Örvény, örvény hátán... De szó szerint megúsztam-átúsztam. A kaland mély nyomokat hagyott bennem.

A bajai híd halálos örvényléseit is tapasztaltam. Sokan fulladtak itt a Dunába. Én is megpróbáltam a közelükbe úszni. Valamiféle kihívást éreztem, hogy meg kell tennem. Megtettem, de nem ajánlom senkinek.

Úgy tűnt, hogy órákig úsztam keményen a hídpillér közelében, mígnem sikerült partra érnem. És akkor jöttem rá, hogy nem szabad a természetet kihívni magunk ellen. Sajnos az ember olykor más dimenzióban érzi jól magát. S lehet, hogy ez lesz a veszte.

Az erdészek nap mint nap tapasztalhatják a természet törvényeit. De vajon tudnak-e úgy munkálkodni, hogy közben az egyre szaporodó emberiség igényeinek is megfeleljenek... No, de ez az Önök szakmájának a nagy kihívása, aminek remélem, meg tudnak felelni.

Miniszter asszony köszönöm, hogy az Erdészeti Lapok rendelkezésére állt.

Pápai Gábor

Dávid Ibolya igazságügyi miniszter részt vett az idei Balaton-átúszó kihíváson is, és két és fél óras ideje remek kondícióra utal. (A szerk.)

Érdekképviseleti tanács alakult

Megalakult a Magyar Mező- és Erdőgazdasági Érdekképviseleti Tanács. A tanácsot kilenc szervezet alakította meg: a gazdakörök, a kertészek, a magánerdőtulajdonosok, a német gazdaszövetség, a mezőgazdasági társaságok szövetsége, a Hangya szövetkezetek, az Agrya, a vadásztársaságok és a kertészek szövetsége. Az elnök Jakab István lett.

(Vas Népe)

Sajtóvisszhang a „Mi nyelvünk”-ről

Az „Erdészeti Lapok” szaklap nyelvveltségű írásokat is közöl, az Országos Erdészeti Egyesület az idei székesfehérvári vándorgyűlésre megjelentette dr. Grétsy László: A mi nyelvünk című kötetét.

Ez egyúttal nemcsak azt jelzi, hogy maga az erdő is költészet, nem csupán építőanyag, tűzre való fa, hanem esztétikai szépség, a népköltészet és műköltészet örökös és kifogyhatatlan ihletője, s nem is mellékesen: földünk tüdője. És jelez még valamit: a magyar erdőszakemberek műveltségi szintjét, kulturális igényét.

Apropó, székesfehérvári vándorgyűlés!

Az erdőszaki szaklap a négy terepbeutató történetét is ismerteti. Megismerkedhetünk Székesfehérvár, Pákozd (A pákozdi csata), Mecsér pusztá, Soponya, Tács történetével, a váli vadaskerttel, s az elmondottak után az már természetes, ugye, hogy néhai jó Vajda János (Ady szavai) a Vaáli erdőben című versét is közlik.

Milyen kár, hogy a mi erdészeink csak kivételes esetekben juthatnak hozzá ehhez a laphoz.

Nincs pénz, az ebverte!

Sylvester Lajos

(Háromszék, erdélyi napilap)

***

Tudták-e, hogy a magyar erdészek szorgalmas, lelkes amatőr nyelvőrök és áldozatkész nyelvapólok, nyelvőrök? Egyáltalán nem kell restelkedniük, ha erről még nem hallottak, olvastak, hiszen jómagam is csak most, A mi nyelvünk című, Grétsy László nyelvészprofesszor nevével fémjelzett, szívet-lelket gyönyörködtető könyv kézbe vételekor értesültem a kuriózumról. E testes, államiságunk millenniumához méltó kötet ugyanis az „Erdészek a magyar nyelvért” elnevezésű, anyagi támogatásban is megnyilvánuló kezdeményezésnek köszönheti megszületését. A maga nemében páratlan, zavarba ejtően gazdag gyűjteményben megtalálható írónk, költőink anyanyelvünkről írt tudósítgatásának színe-java.

(Szímes RTV)

***

Grétsy László hatalmas munkával gyűjtötte egybe a rengeteg művet. Munkájához – ne feledjük el megemlíteni! – az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége is támogatást nyújtott. Hogy hiába tette volna? Talán nem.

Hisz nemcsak olvasmányt, különleges tematikájú szöveggyűjteményt készített, hanem hasznos kézikönyvet is. Ma, amikor alkalmi és hivatalos szónokok hada tolong a közéletben, kis és nagy ünnepekre kell beszédekkel előrukkolniuk polgármestereknek, helyi notabilitásoknak, minisztereknek, bizony jól jön egy ilyen sűgő. Csak fel kell lapozni, s máris válogatni lehet a jobbnál jobb idézetekből.

(Magyar Nemzet)

***

Ezért érzem nyelvvédő fegyverténynek, hogy a Tinta Kiadó megjelentette A mi nyelvünk című, majd félezer oldalas szemelvénygyűjteményét magyar íróknak, költőknek anyanyelvün-

ket dicsérő, méltató munkáiból. Meglepő, hogy a könyv az Országos Erdészeti Egyesület támogatásával jelent meg.

(Szabad Föld)

***

Mint ahogy az sem baj (sőt!), hogy mert mai nyelvészeink, könyvkiadóink önéletrajzából – pénz, pénz, pénz! – belátható időn belül aligha láthatott volna napvilágot egy, a nyelvünket dicsérő-ünneplő félezer oldalas kötet, hát a hazai erdészek fogtak össze: ez egyszer ne fájlattással, hanem jeles írónk, költőink nyelv ihlette alkotásainak összegereblyéztetésével hagyjanak emléket a következő nemzedékeknek.

(Népszabadság)

Hurrá, vállalkozunk!

Egyre több erdőgazdaság keretein belül hallani olyan hangokat, hogy erdészeket is vállalkozói formában szeretné az erdőgazdaság foglalkoztatni. Persze erre még kialakult formáról nem hallottam, de ezért hadd szabadjon rövid eszmefuttatást végezni a témában. A gazdaságok vezetősége már nagyon korán rájött arra, hogy a legnagyobb kiadásokat a dolgozók munkabére adja, melyeken spórolni nagyon nehéz és egy bizonyos összeg alatt nem is lehet. Ezért kezdték már a rendszerváltás után a fizikaidolgozó-állományt a legminimálisabb szintre (több helyen nullára) csökkenteni, mert így olyan kiadások alól mentesültek, amelyek a munkabérek terén óriási megtakarításokat eredményeztek. Arra senki nem gondolt, hogy azok között a dolgozók között voltak olyan munkások, akik az erdőn éltek le az életüket és a kisujjukban volt az összes erdei munka. A munkájuk minősége is az erdőt szolgáltatta. Ezek után az erdészekre bízták, hogy hozzanak vállalkozókat a munkákra, mert ugye csak ezeknek a munkásoknak az elvégzéséből van az erdőgazdaságoknak is bevételük. Ekkor alakult ki az, hogy a tsz-traktoros faki-termelő vállalkozó lett, a munkanélküli bányászából, kohászból erdőművelő, és bár nem értett hozzá, de az erdőszaki türelmének és jó oktató voltának köszönhetően 10 év alatt végre elmond-

hatjuk, hogy kineveltünk néhány jó brigádot, míg a valóban erre képzett szakemberek (erdészeti szakmunkások) zöme eltűnt az erdőből.

Most, hogy már elfogyott a leépíthető fizikai dolgozók hada, áttelődött a figyelem az erdészek körére. Egy ideig csak a kerületnagyságokat növelték a csillagos égig, nem foglalkozva avval, hogy szegény embernek mennyi munkát adnak, és ezt el tudja-e végezni, esetleg még egy kicsit tetézték munkáját a vadászattal is, hogy ne legyen se éjjele, se nappala. Mindezt persze olyan fizetésekor, hogy otthon már a család zűgölődött. Erre most beállítanak hozzá, hogy legyen vállalkozó, mert akkor már ő sem terheli a vállalati büdzsét a munkabérével. Persze a becsületes erdősz addigra annyira elszegényedett, hogy csak annyit tud kérdezni, hogy: miből? No, de most próbáljuk megnézni, mire kell ez a pénz. Miközben az erdészek fizetését nem, csak a feladataik mértékét növelték, az alatt a vezetőik pénze a többszörösére emelkedett. Ha még az erdősz vállalkozó lenne, akkor az ő munkabére is felszabadulna. Ha csak a havi illetményeket vesszük figyelembe, akkor látható, hogy egy mérnök fizetése 2-3 erdősz fizetését teszi ki. Hol itt a takarékoskodás? A mai viszonyok között több a mérnök a gazdaságoknál, mint az erdősz. Ezt az urak az egyre növekvő feladataikkal magyarázzák, mi-

közben ugyanezt az erdésznél észre sem vesszük.

Térjünk vissza az erdész vállalkozására. Tudjuk, hogy ez már működő dolog, hiszen sok kolléga végzi a magán-erdők a magánerdők feladatainak intézését vállalkozásban. Tehát nem újkeletű dolog, és véleményem szerint minden jó erdész ezt el is tudná végezni. Azonban itt most akad egy bökkenő. Ha ugyanis az erdész elvállalja egy erdőterület erdészeti munkájának az irányítását az éves tervek készítésétől kezdve az összes munka megszervezésén és kivitelezésén át az eladásig, akkor mindek oda egy teljes erdőgazdasági apparátus, akik láttatni fogják az elvégzett munkákat, elszámolják a bért és beszedik a pénzt. Hol itt a létszám-racionalizálás? Ehhez elegendő lenne az erdőfelügyelőségek néhány fővel való felfejlesztése, mint ahogy azt a vadgazdálkodásban tették. Az erdőfenntartási járulék kérdését kellene központilag megoldani. Az erdészek pályázat útján nyernék el bizonyos területek kezelésének jogát és kész. A felügyelőség erdőtervezési irodákat bízna meg az erdőtervek elkészítésével, akár azt is vállalkozói formában, illetve megnövekedne a fakereskedők köre is, akik az erdészeket járva vásárolnák fel a faanyagot.

Tudom, most sok emberben ezek a sorok megütöztetést keltenek, és mindenki azt gondolja, hogy ez az ember nem normális. Ha mégis belegondolunk, ez már működik a magán-erdőbirtokosoknál, miért ne működne ez az állami területeken. Itt az lenne a különbség, hogy az esetleges hasznot az állam kasszírozná be. Akkor sok vezető beosztású személy vakarhatná a fejét, nem mindegyik tudna versenyezni az erdészeivel szakmai téren, pedig a verseny itt egyenlő esélyes lenne. Még azt is el tudnám képzelni, hogy néhány rátermett vezető összefogva régi erdészeit, egy olyan vállalkozást indít, ahol ez a társaság nagyobb terület kezelését vállalná fel.

A másik oldalról valószínűleg az a támadás érne, hogy a mérnökök ellen vagyok. Nos, erre nagyon egyszerű a válaszom, hogy magam is mérnök vagyok, de akár a tő mellett is megállom a helyem. Ha az általam felvázoltak működnének, akkor én is egyenlő eséllyel indulnék a munkák megszerzésében, hiszen a tudásunk lenne a mérce.

Azt is tudom, hogy ez a rendszer nem feltétlenül válna az erdő javára,

hiszen minden erdész célja az lenne, hogy minél több hasznot termeljen ki. Ez igaz, de nézzünk körül most a házunk táján. A jelenlegi rendszerben az erdőgazdaságok is nyereségorientált vállalatok. Az ÁPV Rt. minden évben kiadja erdőgazdaságokra vetítve, hogy milyen éves eredményt kell produkálniuk, és egyáltalán nem foglalkozik avval, hogy milyen úton-módon teszi ezt. Persze a vállalatok vezérigazgatói is ezt fogják kihajtani a beosztottakból és így átvitt értelemben az erdőből, hiszen az ő székük forog kockán egy rossz év végi mérleggel, hiszen minden bizonyos keretszámokhoz van kapcsolva. Itt azért szeretnék a vezérigazgatók pártjára állni, hiszen az ő állásukat nemcsak az erdőgazdaság mindenkori gazdasági helyzete, hanem a változó politikai helyzet is ingattá teszi. A piacgazdaság nem fogadja el a szociális indokokat. A baj csak egyedül az, hogy a fa mögött már nem látják meg az erdőt. Kérdelem én, itt akkor nem a rablógazdálkodás érvényesül? A nagy öregek már évszázadokkal ezelőtt megmondták, hogy

amit kiveszünk az erdőből, azt vissza is kell tennünk. Csak így érhetünk el tartamos gazdálkodást. Ehhez viszont jó és állandó szakemberekre van szükség kinn az erdőn és nem az irodákat megtöltő, a bürokráciát erősítő emberekre.

Van alkalmam beszélni sok idős nyugdíjas erdészrel, akik egész életüket az erdőben éltek le, és mindannyian azt mondják, hogy az erdésznek már megszűnt a varázsa, a mai viszonyok között semmi pénzért nem csinálnák. Az erdőnek állandó jó felkészültségű kezelőkre van szüksége, akik nemcsak egy részlet fakitermelését vagy telepítését, felújítását tudják levezetni, hanem az erdő történelmét is ismerik, és minden fát ismerősükként üdvözölnek. Hát kedves vezetők, kérem gondolkozzanak el ezen, és javasolom, inkább becsüljék meg ezeket az embereket, mert ha egy vállalatnál elfogynak a beosztottak, akkor a végén már a főnöknek kell dolgozni!

Erdész üdvözlettel:

Tesch Tamás

Nyugdíjasok a közért

Az Erdészeti Lapok június számához mellékelt „Vita az erdőről” kiadvány készletet arra, hogy a lakóhelyemen és a szomszédos község területén végzett tavaszi fásításról hírt adjak.

Az itt élő nyugdíjas erdész és nyugdíjas hivatásos vadász szorgalmazására a Vasvári Erdészeti Igazgatóság hirdetése nyomán Gencsapáti község önkormányzata 300 db, Perénye község önkormányzata 200 db lucfenyőcsemetét rendelt a községek közterületeinek fásításához.

Április 12-én a községek belterületén fiatalok serénykedtek, ültették a facsemetéket. Kovács Attila tanár irányítása mellett a szombathelyi Herman Ottó Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet érettségi előtt álló vadásztanulói – gyakorlati oktatás keretében – nyújtottak segítséget a két községnek.

A fásítást a községek belterületein, sportpálya, temető, játszótér környékén végezték. Munkájukkal bebizonyították, hogy tanulmányaik során nemcsak a vadászati ismereteket sajátították el, hanem az erdészeti tudományok terén is jártasságra tettek szert.

A községek lakosai méltán bízhatnak abban, hogy a diákok által ültetett csemeték szépen díszlenek majd. Lombozatuk felfogja a szálló port, a gépkocsik által kibocsátott kipufogógázt, elnyeli a szén-dioxidot és ózondús levegővel árasztja el környezetét. Felnöve megtörik a kellemetlen szél erejét, felfogják a nagy mennyiségű csapadékot, elárasztástól megvédve a környezetet. Nem utolsósorban kellemes esztétikai benyomást keltenek – főleg télen –, amikor zöldellő koronájukkal emelik a községek képét.

A két község önkormányzata, megköszönve a diákok munkáját, a helyi „Hírmondó” útján fordult a lakossághoz, kérve, hogy a tanulók által ültetett fácskákat gondozzák, védjék meg a vandál pusztítóktól.

A leírtakból is megállapíthatjuk, hogy az erdész az életét a fa, az erdő nevelésének, szeretetének szenteli. Ettől az érzésétől a haláláig nem szabadult, hanem amíg ereje engedi, lehetőségei szerint cselekszik a természetért, az ország faállományának neveléséért.

Schalkház Lipót
alpolgármester

Selmecebánya címerei

II. rész

A selmecebányai címer fejlődésének következő korszaka a Szent Katalin templom egykori főbejárata fölötti nagy hatású, 1555-ös évszámú festett címervariáció köré szerveződik (11. kép). Nem csoda, hiszen dekoratív, s címertani szempontból is szép megkomponálású. A városfal közepén ismét kaputorony látható, s az egész falrészlen jelölték a kváderköves falazást. A tornyon megtaláljuk a felül félköríves záródású ikerablakot is, valamint ugyanott és a falon megjelennek az ún. kulcslyuk alakú lőréses, melyek már a tűzfegyverek alkalmazásának korát jelzik. Alkalmassint összefüggésben lehet ez a momentum az Óvár 1546-tól történő kialakításával, mely az 1515-ben befejezett gótikus plébániatemplom átalakítását jelentette. A fenti címert mindenképp már az átépítés után festették az eredetileg a bányászoknak szánt, de a plébániatemplom átépítése után nagyobb jelentőségűvé vált Szent Katalin templom akkori főbejárata fölé.

A négy bányászszerszám az eredeti elrendezésben található a címerben, s a két sárkány négy-négy lábával tartja a karéjosan kivágott címerpajzsot. A két hajlított tartású, körbe komponált sárkány farka és kiöltött nyelve keresztelkedik. Ez a harmonikus elrendezés hosszú időn keresztül megmaradt a selmecebányai címerben.

Közvetlen hatását, mondhatni másolatát láthatjuk az Óvár harangtoronyának oldalán elhelyezett 1578-as évszámú kőcímerregyüttes városi címet bemutató részében, valamint a XVII. század első felében használt városi nagypecsétnél (12. kép) és a selmecebányai bányatársláda 1650-ből való díszkalapácsának fején lévő címerben (13. kép). Ugyancsak nagyon hasonló a XVII. század elején használt selmecebányai nagy pecsétnél, de ezen – mint a többi köriratos pecsétnél – a város kezdőbetűjének helyén csak egy ornamentális díszítmény látható, s a pecsétekre már az előbbi csoportban is jellemző módon a bányászkapu és az egyágú csákány helyet cserél.

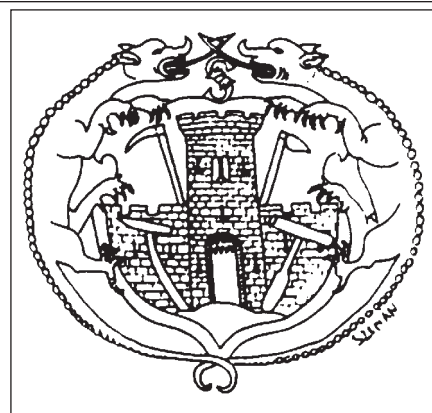
Távolabbi a rokonság az 1666-os évszámot viselő typarium (14. kép), valamint a hozzá tartozó kisebb, az évszám helyett a pajzs fölött rózsát viselő typarium címere (15. kép) és az 1555-ös fal-

kép között. A kör keresztmetszetű tornyot itt szögletesé válik, s a régebbi ikerablak helyett egyetlen ablakot mutat. Ez felül ívelt, s egy függőleges és egy vízszintes osztással barokkos formát ölt. A kulcslyuk alakú lőréses helyett pedig ismét szögleteseket találunk a városfalon.

A selmecebányai címer telamonjainak részletes vizsgálatára és magyarázatára a jelen tanulmány szűk terjedelme nem ad lehetőséget, így ezt a jövőben külön cikkben fogom megtenni. Most csak annyit kívánok rögzíteni, hogy a címer tartó sárkányok hol és mikor válnak gyíkokká. Az első címer, melyen Selmecebánya sárkányai gyíknak látszanak a Kopogató, közismert nevén a Klopacska épületén lévő, 1681-ből származó bányász-társláda címer (16. kép). Ez szorosán véve nem selmecebányai városi címer ugyan, de a gyíkok nyilvánvalóan Selmecebányára utalnak. Az 1703-as Miksa-féle bányarendtartás első oldalának metszetéről ismerjük az első selmecebányai címet, ahol már gyíkok szerepelnek (17. kép). Ez a megfogalmazás már előrevetíti a pajzstartók bevonulását a címerpajzs belső díszéi közé. Schmidt Antal 1751-es dicsőségkapu-tervéhez készített akvarelljén pedig már a barokkos pajzs belül láthatjuk a két pajzstartó gyíkot (18. kép). Hogy semmi kétség se lehessen, a pajzs mezőjének színe kék. Vagyis a selmecebányai címerben még az egyesítés előtt megtörtént ez a folyamat.

Elérkeztünk tehát az egyesített címerig. Ebben a változatban, mely a legismertebb Selmecebánya címervariációját képezi, Selmec- és Bélabánya szabad királyi bányavárosok címereit egyesítették, minthogy Bélabánya leromlott egzisztenciális állapota ekkor már régen nem indokolta az önálló státust.

Fejérbánya, azaz Bélabánya (Dilln) eredetileg is Selmecebányához tartozó bányásztelepülés volt. A XV. század közepén, a bányászati tevékenység fellendülésével aztán önálló településsé vált, és megkapta a szabad királyi város rangot is. Címere a történelem folyamán többször is változott. A legkorábbi címere 1473-ból ismert, de mind ez, mind a későbbi címerképet is megújító adománylevelek nem azt a változatot mutat-

11. A Szent Katalin templom egykori főbejárata fölötti festett címer (1555)

12. A XVII. század első felében használt nagypecséts címe

13. A selmecebányai bányatársláda díszkalapácsának fején lévő vésett címer (1650)

14. Az 1666-os évszámot viselő városi typarium címere

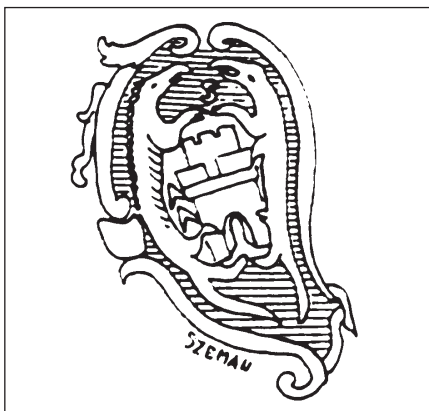
15. Az 1666. évi typariummal azonos kéz által vésett, a pajzs fölött rózsát mutató pecsétlő címer

16. A selmechányai Kopogtató épületén lévő bányatársulási címer (1681)

17. A Miksa-féle bányarendtartás 1703-as kiadásának Selmechányai-címere

18. A Schmidt selmechányai dicsőségkapu tervén lévő Selmechányai-címer (1751)

ják, melyet az 1788-as címeregyesítésnél a selmechányai címerpajzsba illesztettek. A Tagányi-féle (Magyarország címertára, Budapest, 1880) „régibélabányai címer az 1572-es megújítás képét mutatja (19. kép). Ebből a variációból vezethető le az 1788-as egyesített címer felső részén látható kis címerpajzs, melynek első előfordulását a már említett, 1703-as metszetről ismerjük (20. kép). A körbe komponált címer már az egyesített címerrel ismert, négy sarkán nyúlványokkal ellátott barokkos pajzsban helyezkedik el, melynek mezőszíne a kék és vörös variációk után először itt utal a fekete színre négyzetárcsok vonalkázásával. Az ezüst fejű és arany nyelvű keresztezett ékből és kalapácsból álló bányászjelvényt és a szimmetrikusan elhelyezett négy arany golyót látjuk csak benne. A bányászkapát és egyágú csákányt azonban megtalálhatjuk, mintegy külső díszként a pajzs két alsó sarkán lévő nyúlványba tekerve.

Az egyesített címer legautentikusabb megjelenítése a városi pecsétnyomón található, így azt ez alapján ismertetem (21. kép). A typarium kör alakú mezőjében – melyet a más helyütt megjelenő címerábrázolások alapján kerek pajzsoknak nevezhetünk – láthatjuk a címet. A címeregyesítést úgy hajtották végre, hogy az ismertett bélabányai címerpajzsot a selmechányai címerkép torony fölé helyezték mint kis pajzsot. A kis pajzs négyzetárcsok vonalkázású, tehát fekete, ellentétben több közlemény leírásával. Itt azonban már a pajzs mindkét oldalán egykarú csákányt találunk. A széles ezüst keretelés nyilván a mázra fém, fémre máz elvet volt hivatott érvényesíteni. Az immár pajzsban belül elhelyezkedő gyíkká szelídült sárkányok azonban értelemszerűleg nem a pajzs szélét, hanem a pajzsszerűen lekerékített aljú városfalat fogják karmukkal. Ez a selmechányai vár a XVII. század

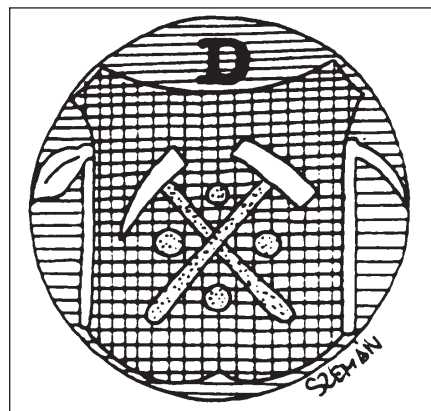
eleji pecsétlőn levőhöz hasonlít leginkább, de a fal pártázata annak magasságában a kaputornyos is körülfut, egyesítve a két korábbi változatot. A torony és fal találkozási pontjába már nincs szerszám helyezve, s a kapu jobb oldalán bányászkapá, bal oldalán pedig kétágú csákány látható. A szerszámváltoztatás nyilván úgy alakult ki, hogy azok lehetőleg ne ismétlődjenek. Így az egyesített pajzsban egyedül az egyágú csákányból látható kettő.

1848-ban a forradalmi kormány belügyminisztere engedélyt adott Bélabánya bányavárosnak ismét a különváltásra, s így a két bányaváros az 1868-as újrakegyesítésig külön címet is használt. A Tagányi által közreadott „régibélabányai címer erre az időszakra vonatkozik! A többiek által 1788-asként leírt összetett címerben a felső bélabányai kis pajzs színe valóban kék, de ez csak később, 1868 és 1960 között volt használatban. A Tagányi által régi-nek nevezett, csak a selmechányai elemeket tartalmazó pajzs viszont 1848 és 1868 között funkcionált. Ebben a pajzsban a torony és a várfal találkozásának szögleteiben már nem egy bányászkapát és egy egykarú csákányt láthatunk, hanem egy egykarú csákányt. Ez csak azzal magyarázható, hogy ez a címer már az 1788-as összetett címerből lett redukálva, ahol a felső kis pajzs két oldalán egy-egy csákány volt elhelyezve. Így szorult ki ebből a címerváltozatból a bányászkapá.

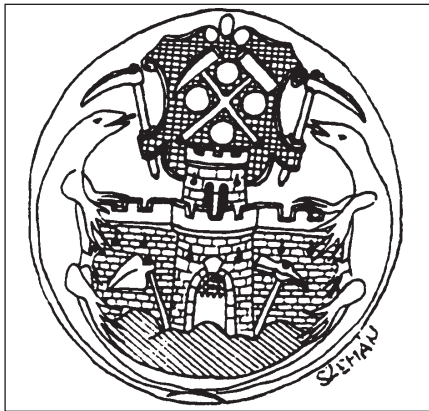
A Monarchia időszakában alakult ki a bevezetőben említett Selmechányakultusz. Ennek természetesen címtani vetülete is volt. Ezek közé sorolhatjuk az Akadémia 1870-ben kiadott centenáriumi emlékérmének hátlapján látható Selmechányai-címet (24. kép). Ez a címer több ponton is eltér a hatályos „selmec-bélabányai” címertől. A pajzs

19. Bélabánya Tagányi által „régibélabányai” címernek nevezett címer

20. A Miksa-féle bányarendtartás 1703-as kiadásának Bélabánya-címere

21. Az 1788-as *typarium* egyesített címere

22. Tagányi „régí” Selmechánya-címere (1848–1868)

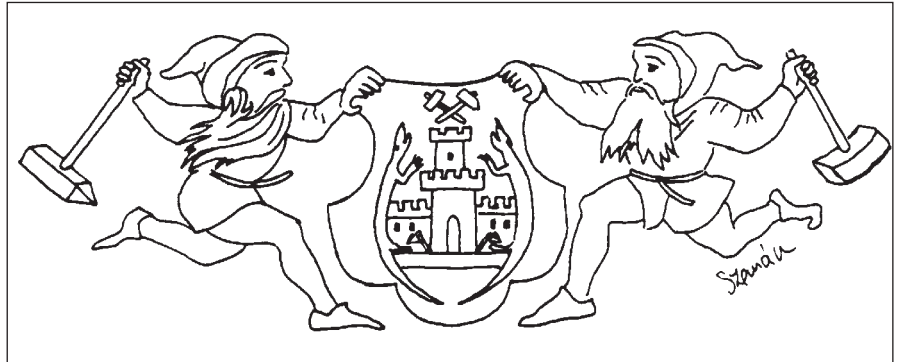
23. Tagányi „új” Selmechánya-címere (egyesített 1868–1960)

felső részében helyet foglaló bélabányai kis pajzsból csak a keresztezett bányászéket és kalapácsot tartotta meg a kaputorony fölött. Ez tehát pusztán a bányászat erősebb hangsúlyozását is jelentheti a selmeczi címerben. A pajzsot kétoldalt egy-egy bányamanó tartja, melyek közül a jobb oldali éket, a bal oldali kalapácsot tart a másik kezében. Ez a címervariáció nyilván az akadémiai ifjúság által kedvelt megfogalmazást mutatja.

A selmechánya-kultusz jelenik meg Pöschl Ede akadémiai tanár nemesítésén is – persze professzori szinten –, hiszen ő 1887-ben bányászati és tanári tevékenységéért kapta nemességét és ehhez a „selmeczi” előnevet.

Címerképében Selmechányára utal a zöld talajon álló természetes színű vár, kaputoronnyal, két szélén egy-egy bástyával (25. kép). A kaputorony a várfalak és bástyák ormózottak, a gótikus várkapu rostélyzata félig leeresztve. A két oldalsó bástyára karmaival kívülről egy-egy természetes színű zöld gyík kapaszkodik, farkuk a címerkép alján összefonódik. Részben ide kapcsolható a sisakdíszben a sisakkoronából kiemelkedő ezüst vasú és arany nyelű keresztezett bányászék és kalapács is.

A Pöschl-címerben egyértelműen felismerhető Selmechánya címerképének utánérzése, mely nyilvánvalóan összefügg a selmeczi előnévvel. A bányászszerszámok hiányoznak ugyan a címerből, de ezt a sisakdísz megfelelőképp pótolja. A vár ugyan kétoldalt egy-egy bástyával bővült, de a középső kaputorony és a két gyík egyértelműen felismerhető. A két gyík farkával kerített kép lebegő egységet képez a vágott pajzs felső, kék mezőjében. Ez a kép az élő heraldika korában szokatlan lett volna, hiszen a várakat nem volt szokás „lebegő” állapotban ábrázolni, ez a címerkép azonban egyértelműen az 1788-ban kialakított közös,

24. A bányamanók által tartott címer (1870)

a heraldikus selmec-bélabányai címer selmechányai címerelemét idézi, melyben a pajzsba bevitt telamonok miatt vált lebegővé ez az ábrázolás. A selmechányai címer így mintegy látomásként tűnik fel előttünk.

M i k o s Selmechánya 1959 után visszatért az 1275-ös pecsétről ismert legrégebbi címeréhez, abban a Novák által közölt, nem minden ponton hibátlan címert követték (2. kép). Sokáig ennek a rajzát használta a Szlovák Bányászati Múzeum évkönyve, a Zborník Slovenského Bánského Múzea c. kiadvány címlapja is. Dicséretes azonban, hogy a Zborník XVI. kötetének (1993) címlapján már a címer javított, helyes változatát közölték. Ezzel tehát

25. „Selmeczi” Pöschl Ede nemesi címere (1887)

Selmechánya – más városhoz hasonlóan – a gyökerekhez nyúlt vissza, s eredeti címere, mely a korai magyar heraldika fontos állomását képezi, ismét tündökölni kezd.

Búcsúzzunk hát az Alma Mater szellemében:

Stoßt an, Schemnitz soll leben hoch!
(Koccints, Selmecnek élni kell!)

Ötről a hatra

Válasz Gadó György Pál „5 hektár az 5 hektár” című nyílt levelére

Kedves György!

Köszönöm, hogy figyelemre méltatad és átolvastad a „Ledöntött fák nyomában” című „ihlető” soraimat. Azt is, hogy az E. L.-ban a leveled megjelenésének bizonytalansága miatt a fenti írsodat elküldted, várva az álláspontjaim elmondását. Íme hát mindaz, ami fontosnak tűnik, a további jó kapcsolat reményében és a megvillantott penge figyelmen kívül hagyásával.

Mindenekelőtt el kell mondanom, hogy a közepesen felháborítónak ítélt írásom nem az E. L.-nak készült. Oda talán a korábbi Sebeők-polémia okán szerkesztődött be. Így azután elhiheted, hogy nem „láthatatlan ellenfelek győzködésére” írtam a cikket, hanem nagyon is valós laikusok sokaságának tájékoztatására, akik több erdészkollegámtól érdeklődtek az „erdőirtásokról”. Meggyőződésem, hogy valós tájékoztatást adtam és nem félretájékoztatást, talán valamelyest enyhítve sok szemlélő első felindultságából fakadó elkeseredését.

Úgy gondolom, hogy ha az írásomat bevezető legfontosabb gondolatot idézed és kellően értelmezed, akkor választ kapsz néhány olyan felvetésedre, amelyek ab ovo az én véleményemmel egyeznek, vagy amelyek érzelmi alapon egyelőre nem orvosolhatóak. Azt írtam: „Mert a vidék lakossága, a kiterjedtebb fogyasztói igény tartós létezése, egyszerűs mind a jelentősen nem növekvő erdővagyon fenntartásának érdekében gazdálkodni kell!” Ezt így én fogalmaztam meg, de talán az általad is megválasztott magyar parlament az 1996. évi LIV. törvényben foglaltak, a végrehajtási rendelettel szabályozott módszerek szerint, nem mond ellent. És nem mond ellent, ha különféle korlátozásokat, tiltásokat, ajánlásokat fogalmaz is meg, az általad egymagában idézett 1996. évi LIII. törvény sem.

Egyik fenti törvény sem számol a laikusok érzelmeivel és véleményével! Számol azonban azzal pl., hogy erdőirtást (úgy, ahogyan a laikus gondolja) sem fél, sem öt, sem több hektáron nem tűr el. Adott esetben együtt rögzítik a módszereket, ahogyan az erdők a születésüktől az újjászületésükig vagy az idős faállomány tarvágása után mesterségesen felújítva kezelendők. E törvények szellemében minden egyes erdőrészlet (a 0,1 hek-

tárostól a legnagyobbig, amelyik lehet 5 hektár fölötti is) tíz évre szóló, adott esetben évente, előzetesen engedélyezett terv szerint vonható bármiféle munka alá. Így tehát, betartva az imént jelzett törvényeket, a konkrét szakmai módszereket, eleget téve az 1996. évi LIII. törvény 33. §. (5) bekezdésében meghatározott keretnek, esetenként élve e törvény 33. §. (6) bekezdésében rugalmasan alkalmazható engedéllyel, nem képződik olyan, szakmailag védhetetlen helyzet, amelyben – szerinted – feladatunk adódik a magunk (én és mások) megvédésére. Hangsúlyozom, hogy a törvényes, vágásos erdőgazdálkodás, egyszerűs mind erdőfenntartás gyakorlása közepette. Amikor sem itt, Budán, sem országshozta nem az erdészetek szórakozása és a hivatásos és laikus természetvédők bosszantása a fatermesztés és erdőfelújítás adott rend szerinti alkalmazása. Ezeknek az erdőhasználatoknak a hozamával az utolsó m³-ig számol valamelyik vevő (számtalan laikus, természetjáró polgár is), a másik oldalon pedig a pénz hozamával végső soron az államkassza.

Az öthektáros korlátozásra terve, talán éppen az általad is említett Szarvas-árok példája ötlük fel. Az ottani 80–90 hektár bekerített, jórészt végvágott fokozatos erdőfelújításból az első 6,3 hektárt az idén fejeztük be. Nem kerek 5,0 hektárt, hanem 1,3-mal nagyobbat. Nyilván értelmetlen lett volna az egységesen felújult, jellemzően tölgyes típus kis hányadát a bizonytalan jövőre bízni. Ez a befejezett 6,3 hektár a következőkben szakmailag már nem végvágás, nem erdőirtás, nem tarolás, hanem befejezett erdősítés, ha úgy tetszik: kész fiatal erdő. Természetes újulathoz, emberi közreműködéssel kialakult, kialakított, az erdei életközösségnek és az emberi szükségletnek olyan korlátozással élőhelyet, illetve enyhelyet adó társulás, mint milyen korlátozást a fiatalos általában jelent az idős erdei társuláshoz képest. A jövőre befejezésre tervezett újabb erdősítések ismét növelik a kész erdőállományt, továbbá éppen a védelmi szempontok érvényesítésének lehetőségei: a meghagyott idős erdőfoltok, a tájképi látvány elemei is. Ismétlem: a törvényes, vágásos erdőgazdálkodás közepette. Függetlenül attól, hogy a laikus milyen véleményt, érzelmeket fogalmaz meg.

A laikus szemlélődőről szólva, ha lekezelésnek tűnne is, csak a törvényesség hangsúlyozását, a törvény ebbéli érzéketlenségét illetően, ezekkel együtt említve tűnhet csak lekezelésnek. Én ugyanolyan hús-vér, érző lénynek fogadom el, mint mondjuk pl. engem fogad el laikusnak egy pékmester. Ámbár hiába vagyok én is hasonlóan hús-vér, érző (még fehér is, ha lisztes nem is) lény, azt hiszem, mint laikus, nem sok eredménnyel követelhetném, hogy ezentúl csak az 5 dekás pékterméket süssék, amely (még) fajlagosan drágább is az 1 kilós, törvényes keretek között süített kenyérről, ráadásul a meghatározó igény az 1 kilós felé mutat. Az ötlet, a felvetés azért megfontolandó is lehet! Mert ha a gazdálkodni hivatott pékmestert törvény kötelezi, hogy termékeinek felét, dekára pontosan az 5 dekás termékek tegyék ki, és az így keletkezett fajlagos veszteségét a használat híján elavuló termelőeszközeit a törvényhozó megtéríti, meglehet, hogy nem adja vissza az ipart a mester.

Visszatérve a törvényes, vágásos erdőgazdálkodáshoz, érdemes a laikus számára azonban elrettentő lehet áttekinteni a budai-hegységi erdők meghatározó hányadának korosztály- és az ettől nem teljesen független vágásérettiségi viszonyait. Szembetűnő, hogy a 41–60 és a 61–80 éves állományok aránya jóval magasabb, kiegyensúlyozatlanabb, mint a megelőzőké (100 évnél idősebb pedig alig-alig található, ab natura főképpen). Mindkét korosztály, mint születési csúcs, képvisel valamennyit a két világháború alatti és körüli, átlagostól eltérő fogyasztás következményéből. Nos, a törvényes és vágásos erdőgazdálkodásban itt, Buda környékén ezek az idősebb korosztályok a véghasználatok anyagi alapjai. Az valóban a napjainkban és a következő erős évtizedben dől el, hogy két újabb, a korábbiakhoz hasonló ívű púppal tesszük fel a koronát a Buda-környéki erdők jövőre korosztály-táblájára, vagy próbáljuk korlátozni a felhasználásokat az állékonyabb idős erdők javára (kiterjedtebben engedve teret a most is gyakorolt szárlásoknak). Ahogyan erdőtervi előírás tette lehetővé pl. az általad is említett, Budapesti Erdészet kezelte erdők korábbi visszafogott felhasználását (nem számolva az időközben természetes folyamatokban összeroskadó maradvány megújulásra képtelen helyzetével, ami ezeken a termőhelyen elvárt szárló típusú tölgyeseket, bükkösöket illeti). Persze a demagógia határát súroljuk, ha a budakeszi jelent a látványból kiindulva vetjük össze a Budapesti Erdészet közel-

múltjával. A budapesti erdők korlátozott használata a természetben nem történhetett volna a számottevő területű közjóléti rendeltetés és az ennek érdekében felhasznált állami támogatás, továbbá a Pilis és a Dunazug-hegység minőségi fatömeg-háttere híján. Budakeszi közelmúltja nem köthető kiváló fatermő képességű erdei háttérhez, legfeljebb a protokoll igényei szerint gyakorolt vad- és erdőgazdálkodás összhangjának kísérletezéséhez, az összhangzattan alapfokú ismerete mellett.

Itt érintve a kerítések és a vad kérdését, jegyezzük meg, hogy a tárgyalt budai erdők mintegy 9 és félezer hektárjából a bekerített (felújításra váró, felújítás alatt lévő) anyaállományok és erdősítések területe 10% alatt van. A nagyobb hányad a Budai T. K. területén. Az élőhely durva leszűkülése tehát nem helytálló megállapítás, figyelembe véve azt is, hogy a tíz évvel ezelőtti nagyvadállomány mennyisége tudatos apasztással számottevően csökkent itt (és nőtt a vadgazdálkodási célú, nem természeti területen). A növényevő vadfajok mennyisége azonban a fatermesztést továbbra sem mentesíti adott helyen a védőkerítés építése alól. És miközben az erdőművelő a kerítésre fordított tetemes pénzt szívesebben költené erdősítésekre, erdőápolásra, addig a gazdálkodó cég nem hagyhatja figyelmen kívül a vadból származó tetemes jövedelmet, gazdasági eredményt.

Summa summarum: ahogy megállapítottad, a Budakeszi Erdészet munkáját is alapvetően a gazdasági célok és az ezek elérésére rendelkezésre álló eszközök működtetése határozza meg. Megegyező a Parkerdő Rt. illetően elvárt törekvésével. A törvényes, vágásos erdőgazdálkodás közepette, 5 hektárnál kisebb és nagyobb, felújítás alatt álló és felújított 10–20–50–70 hektáros erdő-tömbök kerítésén kívül és belül.

Felveted: „Mi lenne, ha legalább a védett területeken a magasztos erdészeszmékhez méltó gazdálkodás folyrna?” Szerintem a magasztos (dicséretes) erdészei hivatás (a magam szintjén) az erdei életközösség egyetemes fennmaradásának közvetlen szolgálata úgy, ahogyan azt aktuális társadalmi keretek megszabják. Azaz a mindennapok erdésze sem lehet magasztosabb, mint a környező társadalom, amely teret szab pl. erdészeszmék érvényesítéséhez is.

Talán olyat is, amelyben közösen juthatunk el 5-ről a 6-ra!

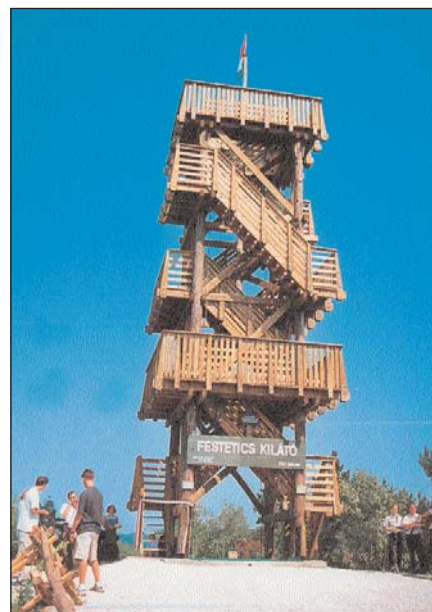
Baráti üdvözléssel:

Apatóczy István

A Festetics-kilátó

Szépszámmú résztvevő volt jelen a gyenesdiási Festetics-kilátó avatásán. A BEFAG Rt. és a helyi önkormányzat kezdeményezését tett követte. A *Somfalvi György* és társai tervei alapján megszüpült kilátót *Mattyasovszky Albert* vezérigazgató, *Barátossy Gábor*, az FVM Erdészeti Hivatalának elnöke, valamint *Fábián Gábor* műszaki osztályvezető avatta. A szűkebb térség összefogásával és igényével egyezően augusztustól látogatható a kilátó, amely 231 méter tengerszint feletti magasságban épült. Az ünnepélyes avatáson a helybéli iskola tanulói adtak műsort. A jelenlévők *Balogh Andrea* szavalelátatát és *Balázs Attila*, *Illés Márton*, *Mile Ildikó*, *Hérics Imre*, valamint *Babos Lajos* fuvók zenéjében gyönyörködhetek.

Barátossy Gábor elnök vágta át a nemzetiszín szalagot, amelyet – mint mondotta – példaértékűen szimbolizálta a szűkebb térség jó célért való összefogását.

Az arrajáró ne sajnálja a néhány kilométert, amely a keszthelyi útról való leterés jelent. Kapaszkodjon fel a kilátóra és gyönyörködjön a pannon táj szépségeiben.

A keszthelyi-öböl
*Sás terül el a parttól és besimul a hegységek alá.
 Fák bokrai úsznak helyenként az öbölben és megvillan rajtuk a bazaltoszlopok ezüstje.
 Lelke van ennek a tájnak!*

Baráthy Balázs Csaba

Erdészeti szakkiállítás a káldi farkaserdőben

Holdampf Gyula megnyitja a kiállítást

A magyar fakitermelő válogatott munkában

A Vas megyében élő ember számára a történelem során az erdő jelentette megélhetésének egyik jelentős forrását. Az ország többi részéhez hasonlóan e régió erdeinek is közel fele a privatizáció kapcsán magánkézbe került. A megye a nagybirtok mellett, a paraszti magánerdő-gazdálkodásban is jelentős hagyományokkal rendelkezik, a rendszerváltás előtt az országban talán egyedül itt maradtak fenn. Ennek ellenére a Vas megyei magánerdők közel felében máig nem indult el gazdálkodási tevékenység.

A helyzetet több tényező – így a földhivatali nyilvántartások rendezetlensége – mellett nehezíti a gazdák szakmai ismerethiánya, tapasztalatlansága. A magánerdőtulajdonosok többségének nincs erdészeti szakképzettsége. Az Országos Erdészeti Egyesület helyi csoportja, illetve az Állami Erdészeti Szolgálat és a Szombathelyi Erdészeti Rt. szervezésében már több tanfolyam és ismeretterjesztő előadás volt, de az ezt kiegészítő gyakorlati munkák bemutatása mind ez ideig hiányzott. Ezt a hi-

ányt is kívánta pótolni a régió számára a Szombathelyi Erdészeti Rt. káld-hidegkúti vadászházánál 2000. augusztus 17–19-ig megrendezett Erdőgazdálkodási és Erdőgazda Szakkiállítás.

A háromnapos rendezvény megnyitóján *dr. Petbő József*, az Szombathelyi Erdészeti Rt. vezérigazgatója köszöntötte a megjelenteket és röviden ismertette a kiállítás létrejöttének körülményeit. A nyitó beszédet *Holdampf Gyula*, az FVM Erdészeti Hivatalának elnökhelyettese tartotta, aki a magyar erdők szerepének fontosságát, az erdőtelepítés eredményeit, a magánerdő-gazdálkodás sürgető teendőit emelte ki.

A megnyitó után *Harangozó Bertalan*, az Rt. igazgatóságának elnöke és *dr. Petbő József* vezérigazgató átadta a Szombathelyi Erdészeti Rt. által alapított „Az év erdésze” díjat. A díjat a múlt évben elhunyt *Tóth Gyula* erdész özvegye, illetve *Sásdi Károly* főerdész vehette át. Ők több évtizedes munkásságukkal érdemelték ki e kitüntető címet.

A 2000. év okán a Vas megyei erdészek is törekedtek a millennium méltó megünneplésére. Az év folyamán az 1000 évre emlékezve több rendezvényt szerveztek. Ennek mintegy megkoronázásaként – a kiállítás adta lehetőséget is kihasználva – *Markó Péter*, a Vas megyei közgyűlés elnöke átadta a Szombathelyi Erdészeti Rt. által újonnan megépített hidegkúti vadászházat, amit a helyi egyházak képviselői is megáldottak.

Az első nap délutánján szakmai előadások hangzottak el. *Szkalák Gyula*, az Állami Erdészeti Szolgálat Szombathelyi Igazgatóságának igazgatója, a magánerdő-gazdálkodás helyzetéről tartott részletes ismertetőt.

A következő előadó *dr. Solymos Rezső* akadémikus volt, aki a régió erdőgazdálkodásáról tartott élményszerű beszámolót. A fordulatot, fiatalos lendülettel megtartott előadást végig feszült figyelem kísérte. Rámutatott arra, hogy hamisak azok a hangok, amelyek a magyar erdők területének és fatérfogatának csökkenéséről

Intenzív csemetetermesztési bemutató is volt

A Szombathelyi Erdészeti Rt. új vadászháza

A Zsomboly Kft. bemutatója

beszélnek, és az erdészekről féltik az erdőt. Mondanivalóját tényadatokkal, az erdőre vonatkozó adatok változásának bemutatásával is alátámasztotta, amit igényesen kialakított ábrákkal szemléltetett.

Dr. Pető József vezérigazgató a Szombathelyi Erdészeti Rt. integrátori tevékenységében rejlő lehetőségek kihasználását emelte ki, a magánerdő-gazdálkodói és az állami erdészet kölcsönös érdekei alapján.

A kiállítás másnapján Vas megye erdőgazdálkodásában dolgozók találkozója folytatódott a rendezvény. A nagy érdeklődéssel kísért gépbemutatók mellett kultúrprogram várta az érdeklődőket. Felléptek többek között a Spanyolországból érkezett Mendi Alde baszk néptáncegyüttes, valamint a Monorról már jól ismert Tornádó tornaklub táncosai. A nap végén Wentzely Dénes erdész-író humorral, önróniával, hazaszeretettel, az erdészszakma iránti elkötelezettséggel ötvözött jó hangulatú előadását hallgathatták meg az érdeklődők.

A gépbemutatók közben az erdőgazdák megismerkedhettek a gyakorlatban alkalmazott gépekkel, amelyeket erdei terepen, munka közben tekinthettek meg a látogatók. A Szombathelyi Erdészeti Rt. szinte az egész gépparkjából adott egy metszetet.

A megjelent forgalmazók, gyártók különböző erdőművelő gépeket, modern közelítő eszközöket éppúgy bemutattak, mint a növényvédelem különböző gépeit. Megmutatkozott például, hogy az erdőgazdaságok által eddig előnyben részesített hazai terepjáró tehergépkocsinak is van megfelelő alternatívája.

A kiállítók a kisebb gazdaságokban is jól használható erdei kisgépek, kézi eszközök, berendezések teljes palettáját felvontatták. Kertészeti eszközöket is sze-

Az Állami Erdőszolgálat információs sátrában

repeltettek. Nagy sikert aratott az egyik jó nevű kiállító emberi beavatkozást nem igénylő robot, illetve napelemes fűnyírója.

A kiállításon a Monorról már jól ismert fakitermelő válogatott is bemutatkozott, a Gólya János koreográfiája alapján szervezett favágó show-val. Hasonlóan nagy érdeklődés kísérte a Zsomboly Kft. alpinista módszerrel történő különleges fadöntési bemutatóját.

A sikeres rendezvény ideje alatt az Állami Erdészeti Szolgálat Szombathelyi Igazgatóságának közreműködésével a látogatók felvilágosítást kaphattak az erdőtulajdonnal való gazdálkodás lehetőségeiről, az ezzel kapcsolatos jogszabályi kötelezettségekről. A kiállítás kiemelt célja volt, hogy a magánerdő-gazdák minél szélesebb körét avassák be a szakszerű erdőgazdálkodásba, a régió erdeinek szakszerű kezelésébe. A rendezvényen a FAGOSZ szakkönyvbemutatóval jelent meg, valamint az OEE is képviseltette magát.

Augusztus 19-én, a 2000-dik év nyarának egyik legmelegebb napján a Szombathelyi Erdészeti Rt. nyugdíjas dolgozóit látta vendégül. A sitkei citerazenekaron kívül kürt- és táncos bemutatók is színesítették a nap programját.

Hétvége lévén, a nem szakmai érdeklődők közül e napon látogatták meg legtöbben a kiállítást, ami örömminkre szolgált, hisz a rendezvény egyik kiemelt célja közt szerepelt: bemutatni a régió lakosságának, hogy a természeti értékek megőrzésével együtt milyen módon folytatható magas színvonalú erdőgazdálkodás. A közvélemény formálásának ezt a lehetőségét jó eredménnyel sikerült hasznosítani.

Széles teret engedett a kiállítás a közönségkapcsolatoknak, hisz e nélkül a jó-

vó erdőgazdálkodása elképzelhetetlen. A megye médiumaiban az erdő, az erdőgazdálkodás ügye soha ekkora nyilvánosságot még nem kapott. Cikkek jelentek meg a megyei lapokban, több városi televízió számolt be az eseményekről. Foglalkozott a témával az országos televízió regionális stúdiója, az országos napilapok regionális mellékletei is.

Az erdőgazdálkodást ért bírálatok általában helyileg indulnak. Az itteni közvélemény tájékoztatása, megnyerése rendkívül fontos. A kiállítás kiemelendő tanulsága, hogy a nagy, országos rendezvények mellett szükség van a helyiekre is, mert igazán csak ezek tudják megmozgatni a szakközönségen kívüli érdeklődőket. A látogatók összetételét elemezve megállapítható volt, hogy a kiállítás 40–50 km-es körzetéből jelent meg a legtöbb „laikus” érdeklődő. A régió távolabbi vidékeiről jóval kevesebben érkeztek.

A mozgalmal napok után a szakkiállítással kapcsolatosan a médiától, a magán-erdő-gazdálkodóktól, Vas megye erdőgazdálkodásában jelenleg aktívan tevékenykedőktől és nem utolsósorban e térség közvéleményétől jó visszajelzések érkeztek. Ez megerősít bennünket abban, hogy folytatni kell a megkezdett utat. Az ilyen és ehhez hasonló rendezvények az erdő kezelésének és használatának bemutatásával segítséget adnak szakmánk megismertetéséhez, elfogadtatásához. A 21. században az erdészeti PR tevékenység szerepe jelentősen növekszik. Erre a szakmának alaposan fel kell készülnie, mert a kiemelkedően fontos erdőgazdálkodási szakmai feladatok közé tartozik. Többek között ezt szolgálja az „Erdőstratégia” kidolgozása is, amelyet az EU nyomtatékosan szorgalmaz.

Kép és szöveg: **Szép Tibor**

Erdésznők IV. Országos Találkozója Nagykanizsa

A házigazda erdészek életéről szóltak Andrasek Józsefné (balra), Hopp Eszter (középen), Vörös Istvánné (jobbra) és Kuzma Józsefné (középen lent)

Közel százan vettek részt a találkozón. Pedig néhányan aggódtak, hogy az évenkénti összejövetellel elvesz az a varázs, mely a hosszú szünet utáni második találkozójára majd kétszáz résztvevőt hozott egybe. De végül is a többség arra szavazott, hogy ezentúl is évenként legyen. Igaz, a közvélemény-kutatás a második napi búcsúében zajlott, s a döntéshez hozzájárult a házigazda Zalaerdő Rt. pazar szervezé-

se. Városnézéssel indult a kétnapos program. Hosszú séta a városban, profi idegenvezetővel. Majd Kaán Károly mellszobrának koszorúzását követően a város egyik kulturális intézményében, a Kiskastélyban Feiszt Ottó vezérigazgató, Ormos Balázs főtitkár és Markovits Tibor régióképviseelő köszöntötte a hölgyeket. Hopp Eszter, Kuzma Józsefné, Andrasek Józsefné és Vörös Istvánné a házigazda erdészek nevében osztották meg életútjukkal a jelenlévőket. E sorok írója Kosztolányi Dezső „Akarsz-e játszani” című versét mondta el azzal a meggyőződéssel, hogy az élet bármely örömteli vagy nehéz szakaszában a humánusmot, a játékoságot nem szabad feledni. Hiszen nem hagyható figyelmen kívül, hogy az önfeledt együttlét olykor a nehéz mindennapokból való kikapcsolódást, a diák-

Akarsz-e játszani

A játszótársam, mondd, akarsz-e lenni, akarsz-e mindig, mindig játszani, akarsz-e együtt a sötétbe menni, gyerekszívvvel fontosnak látszani, nagykomolyan az asztalfőre ülni, borból-vízből mértékkel tölteni, gyöngyöt dobálni, semminek örülni, sóhajtvá rossz ruhákat öltetni? Akarsz-e játszani mindent, mi élet, havas telet és hosszú-hosszu őszt, lehet-e némán teát inni véled, rubin-teát és sárga páragózt? Akarsz-e teljes, tiszta szívvel élni, hallgatni hosszan, néha-néha félni, hogy a körüton járkál a november, az utcaseprő, szegény, beteg ember, ki fütyürész az ablakunk alatt? Akarsz játszani kígyót, madarat, hosszú utazást, vonatot, hajót, karácsonyt, álmat, mindenféle jót? Akarsz játszani boldog szeretőt, színlelni sírást, cifra temetőt? Akarsz-e élni, élni mindörökkön, játékban élni, mely valóra vált? Virágok közt feküdni lenn a földön, s akarsz, akarsz-e játszani halált?

évek és az ifjúkor felhőtlen boldogságát idézte. Így feledhető volt az eltelt évtizedek harcát barázdáló nyoma. Telitalálat volt a zalakarosi élményfürdő. Mert valóban élményszámba ment az eseményre kisértített medence, benne az önfeledten úszkáló résztvevők látványa. Szerencsésnek mondhatta magát az a néhány férfiú, aki részt vehetett ebben a háromórás lubickolásban.

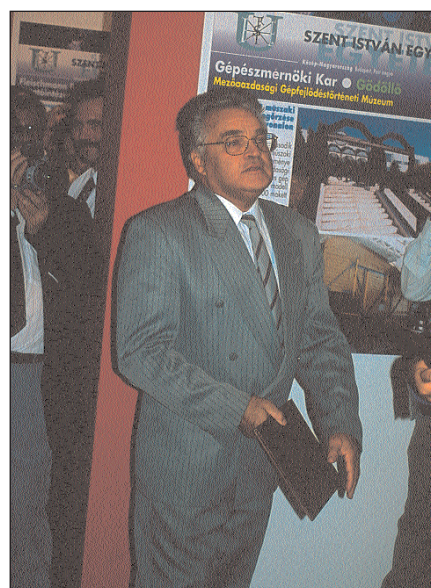
A második napon szakmai program Bajcsán, ahol Mátrabérci Sándor és Surdon, ahol Várbelyi Tamás kalauzolta a vendégeket. Bizonyára nem véletlen, hogy a csemetermelésben vagy az azzal kapcsolatos munkahelyeken találhatjuk az erdész-hölgyek túlnyomó többségét. Pedig számtalan példát lehet említeni, hogy a szakma egyéb területén is kiválóan megállják helyüket a gyengébb nem képviselői.

Szaplányosban évszázados fák alatt terítették a vendéglátók a búcsúében. Jól döntöttek a résztvevők, hogy minden évben meg kell rendezni a találkozót. Most már csak az a kérdés, hogy a harmadik évezred első találkozóját szervezők tudnak-e hasonló meglepetéssel szolgálni, mint a Zalaerdő házigazdái, Tibanyi Gyulával az élen.

Pápai Gábor

Vásár európai színvonalon

A 73. Országos Mezőgazdasági, Élelmiszeripari Kiállítás és Vásár fogadta látogatóit.

Érdeemes megemlékezni a seregszemléről, mely noha visszafogott erdészeti jelenléttel nyílt, tanulságos volt a kíváncsiskodóknak. Itt nem az egekbe szökő pecsenye és italárukra gondolok, hanem a vásár európai színvonalára. Gusztyos volt. Ebben nyilván nagy szerepe volt az Agrár Marketing Centrumnak, mely támogatásával élhettek a kiállítók. Az OEE

is igénybe vehette eddig a támogatást, s reméljük, a jövőben is eredményesen pályázhatunk.

A vásáron került sor a könyvkiadványok Nívódíj kiosztására is. Örömmel fedeztük fel a díjazottak között *Német Károlyt* (képünkön) és *Mátyás Csabát*, a Soproni Egyetem oktatóit is, akiknek szívből gratulálunk. Az OMÉK 2000 vásárdíjasa lett többek között az Állami Erdészeti Szolgálat, az Erdészeti Tudományos Intézet, az Erdészeti Szaporítóanyag Terméktanács is.

FAVÁGÁS felső fokon • FAKITERMELŐ TANFOLYAM

Motorfűrész, közelítőgép, rakodógép-kezelői tanfolyamok szervezése az Erdészeti Biztonsági Szabályzat (EBSz) előírásai alapján, állami vizsgabizonyítvánnyal.

Az egész ország területén

JU·HÉ Center Kft.
7159 Kisdorog Juhé puszta

Erdőgazdálkodási Szakképzési Iroda   Telefon: 06 30 93 63 473

Erdôkerülôben a Mecsekben

Az OEE Pilisi Csoportja – 13 év után – újra a Mecsekben járt tanulmányúton.

Egyesületünk elnökét, a MEFA Rt. vezérigazgatóját, *Káldy Józsefet* és *Ripszám Istvánt*, az OEE Mecseki Csoportjának titkárát kerestük meg, és ôk azonnal fogadókészséget mutattak. Kétféle programot állítottak össze.

Az erdôjárásba – a millennium kapcsán – a térség erdôkhöz is fûzôdô kultúrtörténeti emlékeinek felkeresését is tervbe vették.

Pécsvárán az egykori bencés kolostorvárnál várta csoportunkat *Papp Tivadar*, a MEFA Rt. vezérigazgató-helyettese és *Szônyi János*, a kárászi erdészeti igazgatója. A kapu mellett pedig Szent István királyunkat koronázó Aszrik apát avatás elôtt álló kôszobra.

A régi kolostor falai között helytörténeti és új kiállítás várt bennünket, a pannon világ hazánk déli régiójának, keresztény kultúrájának emlékeit mutatta be közel 2000 év keresztmetszetében. Makettek, fényképek kerültek elénk a pécsi ôkeresztény sírkápolna és zalavári Árpád-kori templomrom. A bencés szerzetesek fejlesztették ki a vidék szôlô- és borkultúráját. Ezt is hangsúlyos kiállításon nézhettük meg.

Majd nekivágtunk a MEFA Rt. pusztabányai erdei útjának. A keleti tömb északi kitérségû bükköseinek egy sajátos, 40–50 évre elnyúló csoportos felújítógázós rendszerbe pillantottunk bele *Szônyi János* erdészeti igazgató segítségével. A természetes erdôfelújítás különleges képe, amikor mintegy 10% idôs bükkfa laza, fátyolszerű elhelyezkedésben lábom marad a befejezett erdôsítésben látványnak, emlékfáknak. Megnyugtatásul az erdôt erdészeti feltô társadalomnak. A visszamaradó egyedek nem sok késelési rönkök őríznek, inkább böhöncök, villásfák. Alattuk pedig ott büszkélkedik az embermagasságú újulat. Más erdôrészekben kullisszában maradnak idôs állományrészek. Szabadon, de megfontoltan választva ki helyüket, térségtagoló szerepüket. Esetenként árkok, vízmosások mentén őríz az egykori anyaállomány képét.

Az új erdôvel szembeni szak és társadalmi türelmetlenséget csillapíthatja az a tapasztalás, hogy amikor – *Szendrôdi János* vezetésével – 13 évvel ezelôtt erre jártunk, összefüggô, nagy végvágásokat láttunk. Helyükön ma már gyönyörûen virulnak a „lécessé” váló fiatal állományok.

A szabályozóktól eltérô eseti erdôfelújítások rendszerére, az erdôfenntartásra, a társadalmi elvárások kielégítésére, az erdô természetközeli kezelésére, mindezek összehangolására a Kárászi Erdészeti területén nagyon szép példákat láttunk. Példaértékû a két nagy város, Pécs és Komló szorításában a megoldás keresése, megtalálása, kivitelezése. Dicséretes az a törekvés is, ahogy a kezelô-gazdálkodó az Állami Erdészeti Szolgálat (mint tervezô és felügyeleti szervezettel) és a Duna-Dráva Nemzeti Parkkal (mint szakhatósággal) közösen keresi a legjobb megoldást.

Pusztabányán a Kárászi Erdészeti erdészeti, mûszaki vezetô fogadtak öreg bükkök alatt terített asztallal.

A Zengô-csúcsstól nem messze az égzengés, esô az ebédet nem, az ebéd utáni előadásokat megkurtította.

Papp Tivadar főmérnök a MEFA Rt. mûködési területéről, tevékenységükrôl, adottságaikról és azok kihasználásáról tájékoztatót.

Szônyi János a hosszú távú erdôkezelési tervekrôl beszélt.

Az otthoni tájra is ôhajtott esô kissé átalakította erdôjárásunkat. Az Árpád-tetői erdészeti központhoz hajtottunk. Mecseki kollégáink elővarázsolták *Adorján Ritát*, és egy zivataros órára beiratkoztunk a MEFA Rt. Erdei Iskolájába, az úgynevezett „Mókus Suli”-ba. Ismerkedtünk öt éves tevékenységével. Az iskolavezetô *Adorján Rita* áradó, lelkes gyermeknevelô, kis koponyákat formáló, megvalósult elképzelésével.

Az Árpád-tetői Erdészeti területére egy napra járnak ki Pécs, Komló, Paks iskoláinak tanulói; a városok óvónői munkaközösségei, az egyetem, a főiskola szakirányú (biológia, földrajz szakos) hallgatói módszertani gyakorlatra. Itt kapnak olyan alapot természetrôl, tájról, erdôrôl, erdôkezelésrôl, amit csak terepen lehet igazán befogadni, tartósan elmében raktározni. Megcsodáltuk az öt éves, mégis újnak látszó épületet, oktatási terméket, ahol a látogatónapból csak szûk órát töltenek az ide érkezők, a többi az erdôben.

Tapasztaltuk a feltô-vigyázó, tárgyi értéket becsülô irányítást és a szemlélet elfogadását.

Sikondai szálláshelyünkre és a különleges rendeltetésû üdülôerdôbe *Ripszám István*, a pécsi csoport titkára kísért. Ô volt egész utunk összehangolója.

Sikondán láttuk a komlói – egykor virágzó – bányászkor lecsengését. Azokat az újkori gondokat, amikor az erdôbe húzódnak telkek elöregedô erdôállományok problémáit próbálják mecseki kollégáink úgy feloldani, hogy felnôtként kezelik az üdülô és látogató vendégeket. Úgy tűnt, sikerrel tájékoztatják erdôkezelési fakitermelési terveikrôl, kivitelezésekrôl. Másfél éve sêtautak mellett elhelyezett, most is jól olvasható térképes táblák beavatják, bevonják az erdôvel való kis térségi gazdálkodás mozzanataiba. *Ripszám István* elmondása alapján, sajtón keresztül, lakossági fórumon át elfogadtatták még a tarvágas szükségességét is.

A felújítógázást már természetesen természetközelinek tartották a Mecsek e régi, kedvelt kirándulóhelyének tulajdonosai, látogatói.

Budai, visegrádi erdészkeént irigyeltük a tájékoztató táblák épségét. Mint mondták a helybeli kollégák, nem hiték, hogy egy évet megélnek-e a táblák. A tömegtájékoztatás költségeit a fahasználati általános költség viselte.

Utunk második napja is esôtôl volt áldott. A magára maradt, csak az öreg hársfák örökös társaságában lévô mánfai Árpád-házi idôkben épült, mára szépen felújított román stílusú templomocskánál álltunk meg először. Közel ezer esztendôrôl emlékeztünk meg egykor virágzó, mára már eltűnt vagy áttelepült falvakra. Ripszám Pista kedves történeteket mesélt a helynevekrôl. A közeli Budafáról Budafára szállított óriás tölgyrönkökrôl, amelyeket Mátyás király meglátva felki-

áltott: e mán fa! A Közép-Mecsek egészére kaptunk rátekintést az eső ellenére a Misina-tető kilátójának körteraszáról *Hobn Miklós* Árpád-tetői műszaki vezető kolléga segítségével.

Úgy voltunk Pécsett, hogy nem jártuk Pécs város köveit.

A mecseki bányászat utolsó éveit élő külszíni fejtést, az erdészeti munka tájvisszaalakító növény- és zöldfelületi telepítései madártávlatból tekintettük meg. Jól emlékszem, amikor 13 éve jártunk a felhagyott külszíni fejtés és meddőhányókra telepített csenevész fászkák között. E területek jó része mára zöld liget lett.

Erdőt járva erdőművelési, fahasználati feladataink összehasonlítására is sor került. Megbeszéltük, tapasztaltuk azonos gondjainkat, hasonló feladatainkat. A bányászból lett fiatal-nyugdíjas vállalkozói csapatok náluk nagyobb lehetőséget nyújtanak az élőmunka-igény kielégítésére.

Misináról a Dömörkapuhoz mentünk. A Kis-rét felé vezető erdei sétaút mellé kihelyezett erdőt, erdőkezelést ismertető színes táblákat jó állapotban láthattuk. Az alutáblára festett ábrákat, szöveget fóliával, hátsó oldalát lambériával védik. A fóliáról jól eltávolítható a falfirkák szórófestéke. Pécs városzépítőinek épített emlékpihenői után, útban Orfű felé, megálltunk tisztelni a Lapi sí millecentenáriumi emlékműnél. A MEFA Rt. 1996-ban a hét törzsre emlékezve a Mecsek hét kőzetéből építette. Történelmünk neves fordulója így lett a mecsekiek sajátja.

Orfű felé gurulva a Sziget-hegység északi lejtőin a híres medvehagymás gyertyános-bükkösök árnya alatt jól látszottak a karsztképződmények a sok apró katlanszerű teber.

Az orfűi Kis-tó mellett elfogyasztott jóízű ebéd az Abaligetre kanyargó út szép kilátópontjáról mutatta meg az átalakuló, Mecsek ölelésében fejlődő tájat és búcsúzott el csoportunktól Ripszám István hcs. titkár.

Az abaligeti cseppkőbarlang csodái, időcsúszás miatt egy következő látogatásig rejtek szemünk előtt kincsüket.

Hazafelé már tűző napsütésben buszoztunk a szelíddé váló baranyai, tolna tájon. Csoportunk úton részt vett tagjai sok élménnyel, saját munkaterületükön hasznosítható tapasztalattal térhettek haza.

Mecseki kollégáink fogadása, készsége is hosszú ideig gazdagít bennünket. Köszönjük a közvetlenül kísérőknek és a háttérben működőknek is.

Kép és szöveg: **Kertész József**

Kongresszus és tanulmányút Németországban

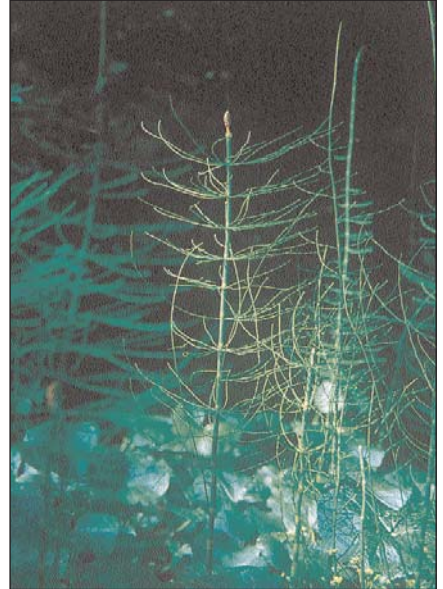
Az erdők megőrzésének titkaiból

A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vezetői komoly estélyt látnak a gazdálkodói és a természetvédelmi érdekek közelítése terén a PRO SILVA módszert követő, természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodás meghonosításában és elterjesztésében. Ezért ragadták meg az alkalmat, hogy képviselőik részt vegyenek a PRO SILVA EURÓPA – az EXPO 2000 HANNOVER világkiállítás részeként – megrendezésre került 2. kongresszusán.

A gazdag tudományos programból kiemelkedett *dr. Hans-Jürgen Otto* professzornak a PRO SILVA módszerre történő áttérésről tartott előadása, melynek keretében elmondta, hogy Németországban 20 éve kezdték az erdőkben a természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodást. Ennek keretében a mesterségesen kialakított fenyő monokultúrák jelentős részét visszaalakítják a termőhelynek megfelelő kemény lombos állományokká. Közben az elegyarányt és az állományszerkezetet is úgy alakítják ki, hogy a biológiai sokféleség elvének érvényesítése mellett a korosztálymegoszlás és a színteztettség az erdei életközösség számára folyamatosan biztosítsa az élőhely funkció betöltését. Ennek keretében az állományokat sok esetben már a törzskiválasztó gyéritési korban erősen megbontják, és termőhely-feltáráson alapuló alátelépítéssel kialakítják azokat az állománycsoportokat, amelyek a jövő állományának a gerincét adják. A munka eredményeként az erdő képe közelít az „örök erdő” képe felé.

Rendkívül érdekes volt *dr. Gerd Wegener* professzor előadása is, amelyben az erdő szerepét az újratermelhető energiaforrás oldaláról közelítette meg. Elmondta, hogy ezt kiegészítve a nape energiával és a szélenergiával, illetve ezen energiaforrások komplex alkalmazásával a környezetbarát energiaellátás folyamatosan biztosítható lesz. Hangsúlyozta, hogy a környezetkímélő energiaellátás megszervezése a következő évek egyik legfontosabb feladata.

A kongresszus résztvevői a Knesebecki Erdészeti Igazgatóság területén néztek példákat a korosztályos erdők folyamatos borítású erdőkké törté-

nő átalakítására. Érdemes megjegyezni, hogy az igazgatóság 10 660 hektáron gazdálkodik, amelyből 9907 hektárt borít faállomány. Ennek 75 százaléka fenyő.

A tanulmányút a Walsrode-i Vogelparkba is elvezetett, amely egyike a világ legnagyobb madárparkjainak. Öt ezer különböző madarat mutatnak itt be teljesen szabad tartási körülmények között, szinte minden kontinensről és klímazónából. Kétszáznegyven ezer négyzetméteres területen erdő, park, tó, rét és patakok adják a megfelelő teret ennek a csodálatos állatvilágnak.

A szakemberek felkeresték a Nationalpark Harzot is, ahol *Barth Wolf Eberhard dr.* igazgató és *Walter Hennecke* igazgatóhelyettes fogadta a társaságot. Elmondták, hogy a nemzeti park 120 munkatársával 15 800 hektár területen gazdálkodik. Ebből a natúr zóna 47, a kezelt övezet pedig 53 százaléka.

A nemzeti parkban az igazgatóság természeti övezetben a természetes állapot megőrzésével, a kezelt övezeten pedig a természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodás módszerének alkalmazásával, ezen belül a bemutató övezetben a turistaforgalom szabályozásával és irányításával szerez érvényt a természetvédelem érdekeinek. Az igazgatóság munkatársai a szakszerű munkák elvégzése mellett nagy gon-

dot fordítanak oktatásra, tudatformálásra, továbbképzésre. Ennek is tulajdonítható, hogy az évi 10 000 000 (tízmillió!) látogató a környezeti megterhelés látható jelei nélkül látogatja a bemutató övezetet, vigyáz rá, és gyakorlatilag nem szemetel. Ahol szeméttárolót helyeznek ki, ott a szemetet abba rakják, az arra kötelezett pedig gondoskodik a rendszeres ürítésről. De a hulladék másutt sincs eldobálva, mert azt a látogatók legalább az első szemetgyűjtő helyig elviszik.

Közlekedés céljára az utakat veszik igénybe, illetve a kialakítás során képződött anyag céltudatos elhelyezésével is irányítják a közlekedést. Minderől az első stáció megtekintésekor győződtek meg a szakemberek.

A második stációnál egy rendkívül savanyú talajon (2,8 pH) lévő lucfenyves bükkössé történő átalakításának kezdeti szakaszát tekintették meg. Ennél a pH-értéknél a bükk csak úgy maradt meg, hogy az ültető hasítékba meszet és mangánt tettek. Így beállítva a fafajnak szükséges pH-értéket, az átalakítás igen sikeresnek mutatkozott. A harmadik stációnál a Közép-Európa első víztározója melletti felszínig nedves, savanyú talajon lévő erdőfenyves természetes felújulását és a kemény lombos egyedek (nyír, berkenyefélék) természetes betelepődését lehetett megfigyelni. Érdekes volt tapasztalni, hogy ráugráskor a talaj „hullámzott” a jelenlévők alatt. A negyedik stációnál a Harz-hegységben „klasszikussá” vált környezetkárosítás kárláncolata „mutatta be” magát. Itt az eredeti lucfenyő állomány a légköri károsítás következtében legyengült és elkezdett kiszáradni. Ezt követően évekig jelentkezett a szükárosítás, amely ellen nem védekeztek. A kárláncolat eredményeként több száz hektáron omlott össze az állomány, és az elszáradt fák ma is ott meredeznek a károsított területen.

Bebizonyosodott, hogy ezen a területen hiba volt a szű elleni védekezés elmulasztása, mert a hideg éghajlat és a savanyú talaj miatt a mesterséges felújítást is lucfenyővel tudták elvégezni, amely a jelentős vadkár miatt csak vadkárelhárító kerítés védelmében járhatott sikerrel.

Dr. Barth igazgató elmondta, hogy október 23–27. között Goslarba, a Német Nemzeti Parkok, a „World National Park Convention” égisze alatt Világ Nemzeti Parkjai Konferenciát szerveznek, amelyre meghívják a magyar nemzeti parkokat is.

(Hírlevél)

Erdélyi kitekintő

Az erdők magánkézbe adása nemcsak itthon, hanem erdélyi testvéreinknél sem múlt el következmény nélkül. Ám míg belhonban a folyamat csak átmeneti erdőkárosodást jelent, addig Erdélyben már többről van szó. Rportsorozatunk a kinti állapotokba igyekszik betekintést adni.

Elsőnek *Gergely László Lóránt* magánvállalkozót mutatjuk be.

A Brassóban végzett faipari mérnök kezdetben a fafeldolgozásra szakosodott. Asztalosként dolgozott több, mint egy évig. A félrerakott pénzből indította el első vállalkozását. Tapasztalatlanságának tudja be, hogy a vállalkozás rövidesen csődbe jutott. Hiteleket vett fel, melyeknél a kezdetben 30 százalékos kamat egy fél év múlva 180 százalékra rúgott, amit képtelenség volt kitermelni. Pénz nélkül kezdte újra. Tiszta profilú vállalkozásba fogott, hogy csak azonos gondokkal kelljen küszködnie. Fakitermeléssel foglalkozott. Kezdetben kevés gömbfát is feldolgoztak. Mintegy 200–250 köbmétert vágtak fel körfűrészsel. Alapos helyismeret, erdőismeret és gépismeret kell, hogy nagyobb erdőkitermelésbe fogjon. Bér munkát nem akart vállalni, mert annak többnyire nem lett jó vége. Mára mintegy harminc motorfűrészsel, csörlős traktorokkal – melyeket a mezőgazdaságban használatos erőgépekből alakítottak át – dolgozik. A korszerű közelítőgépekre egyelőre nincs elég tőkéje. A terepviszonyok miatt a fakitermelő kombájnokkal lehetetlenség dolgozni. Tárgyaltak finn vállalkozókkal, de azok sem vállalták. Ők hozzászoktak a sík terephez. Őt tehergépkocsijuk van, melyekből három önrakodó. Darus gépkocsival is rendelkeznek, de a csörlős gépek a hatékonyabbak. Hatvan munkakönyves alkalmazotijuk van, mely létszám csúcsidőben felduzzadhat 150 főre is.

Meg kell említenem, hogy 50–60 igás jószágot is dolgoztatunk, mondja Lóránt. Mára elértük, hogy évi 25–30 ezer köbmétert termelünk ki. Meglódult a termelés 1997-től, amikor felszabadították a gömbfaexportot.

A belső felvevőpiac igen gyenge és fizetésképtelen.

A magyar kapcsolataink viszont jók. Korrekt vevőnk van, aki pontosan fizet. Ez nagyon fontos. Sőt. Volt olyan is, hogy bajban voltunk és előre fizetett. Mondhatni teljes a bizalom mindkét fél részéről. Nevelővágásokat is csinálunk, mert a vékony anyagra is van kereslet. Egyelőre. Az elmúlt évben 10 000 köbméter tisztító és nevelővágást végeztünk. A tisztításnál a megrendelő erdészet fizet, a nyolc centi feletti gyériteknél már a vállalkozó veszi meg az állományt. Kitermeljük, majd az út mellett készítjük fel. Onnan vásároljuk meg a faanyagot, hiszen a végső árkérdésben csak ott tudunk dönteni. Sajnos egyre nehezebb a helyzet az erdők visszaadása miatt. Most a tulajdonjog teljesen bizonytalan. Gyenge pontunk a tőkehiány. Van, hogy egy év alatt térül meg a befektetett összeg.

A területeket árverés útján nyerhetjük meg. Ha mi is termeljük ki az állományt, akkor az esetek túlnyomó többségében mi nyerünk. A tulajdonosnak is jobb, ha a közbülső kereskedő ki van iktatva. Tőlünk már évek óta megbízható és szakmailag elfogadható munkát kapnak.

Ha rendeződnek a tulajdonviszonyok, akkor a vékonyfára szeretnénk ráállni... A vékonyfa nálunk a 8–24 centis választékokat jelenti. Az igaz, hogy a közelítés ezekben az állományokban jóval nehezebb. A traktor sok sérülést okoz, így főleg az igás közelítést alkalmazzuk. Pedig olykor három-négy kilométert is kell vonszolni. A feltártság igen gyenge, jó, ha eléri a hat kilométert hektáronként. A földutak csak száraz időben használhatók. Meg kell említenem – hogy teljesebb legyen a kép a vállalkozásunkról –, hogy a nagy széldöntés után felújításokat is vállaltunk. Száz hektáron, amit mi raktunk tele csemetével, már ismét erdő lett.

Pápai Gábor

A barkócaberkenye kultúrtörténeti, kertészeti vonatkozásai

A berkenyék nemzetségéhez tartozó fajok nagy alakgazdagságúak és igen széles elterjedési területűek, sokrétűen alkalmazhatók a díszkertekben, a tájfasításnál. A Sorbusok Európa tájainak szép szoliterfái. Erdőszegélyeken és erdőtársulások állományalkotóiként is találkozhatunk különböző berkenyefajokkal és a parkokban számos, kereszteződés eredményeként létrejött állandósult hibriddel. Legtöbbjük szép szabályos koronájú fa, amelyek pompás őszi lombszínükkel, egyesek termésükkel is díszítenek. A bogyók ehetőek, eleink sokrétűen hasznosították azokat.

A berkenyék múltbéli leírása, ábrázolása

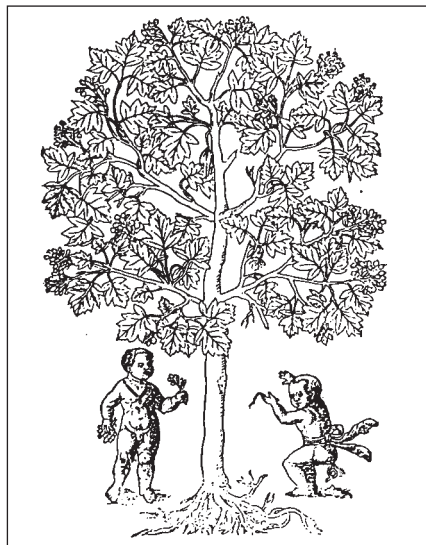
Az alapfajok leírását és ábrázolását már ókori, majd a középkori természettudósok, botanikusok műveiben is megtaláljuk. *W. Klausch-Blecken von Schmeling* 1994-ben, Göttingenben megjelentetett, a madárberkenyéről írott művében csokorba gyűjtötte a korai tudományos munkákban fellelhető ismereteket. A nemzetségen belül a fajok elkülönítése sokáig nem egyértelmű, az antikvitás természettudósai, de a középkori és az újkori ábrázolások és leírások is esetenként keverik a berkenyefajokat, és előfordul – az első Theophrastostól származó barkócaberkenyére illő galagonya-leírás nyomán – a *Crataegus* nemzetséghez sorolás is.

A berkenyék ehető termésük okán a mezőgazdasági tárgyú leírásokban is szerepelnek, nem pusztán a botanikai művekben. Elsőként Marcus Procius Cato Censorius (Kr. e. 234–149) római polgár, a mezőgazdaság, a kertészet aktív művelőjeként és a korabeli agrikultúrát könyvekbe foglaló közíróként is ismert. A *De re rustica* c. könyvében jelenik meg először a „Sorbum”, illetve a „Sorbus” latin megnevezés. Majd 200 évvel ezután *Aulus Cornelius Celsus* már a „Sorbum torminale”-ként említi. Kr. u. 60-ra datált *Dioscorides* görög származású katonaoorvos a *De materia medica* c. műve, amelyben ismét nincs pontos megnevezése a leírt gyógyhatású berkenyefajnak, az ott írottak a madárberkenyére utalnak.

A berkenyét megkülönböztető jellemző ismertetés – mint oly sok más növény esetében is – *Plinius Secundustól*, a Krisztus utáni első évszázadból való. Ekkor, csaknem 2000 évvel ezelőtt így írt a tudós polihisztor a *Historia Naturalis* XXXVII. könyvében a barkócáról: „A Sorbus egyik fajtája a torminalis, csak gyógynövényként használatos, szolgalmasan terem, kis gyümölcsei vannak, levelei csaknem, mint a paltáné, a madárberkenyétől egészen eltérően növekszik.” (Lenz német nyelvű fordítása alapján.)

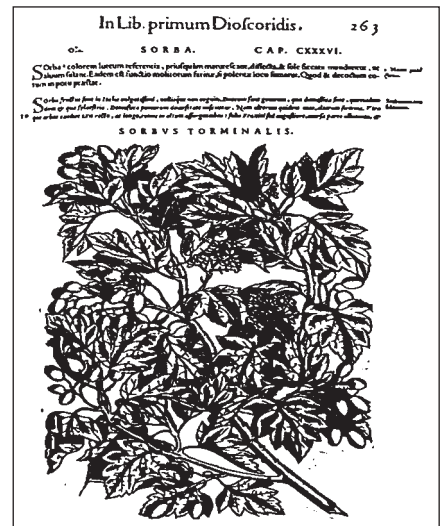
A kora középkorban, a IX. században *Walabfrid Strabo* apát, „*Hortulus*” című költeményében, a Bodensee parti Reichenauban említi a „sorbus”-t, a kolostorkert gyógynövényei között. Ezután a híres St. Galleni kolostor részletes kertleírása is megőrizte a „sorbarius” kert emléket.

A barkócafa első, máig fennmaradt ábrázolása 1546-ban látott napvilágot Hieronymus Bock füveskönyvében. A fametszet szerzője, *Kandel* a fa alá rajzolt két fiúcska révén óhajtotta bemutatni a barkócatermés fogyasztásának hatását (1. ábra). A metszetet közlő *Bock* azonban helyreigazít az ábrafeliratban, hiszen a füveskönyvek szerint is a barkócatermés épp ellenkező fiziológiai hatást fejt ki a gyomorműködésre, így a rajznak ez a része téves.

1. ábra: A barkócafa első ábrázolása Hieronymus Bock füveskönyvében, 1546. évben. Közli von Schmeling, 1994

Matthiolus, a reneszánsz kor botanikusa több kiadást megélt herbáriumban mesterműveknek tekintendők a növényábrázolások. Az 1565. évi fametszeten, amelyben a barkócaberkenye egyik legszebb ábrázolását találhatjuk (2. ábra), *Dioscoridesre*

2. ábra: A Sorbus torminalis egyik legszebb ábrázolása fametszeten. Matthioli herbáriumának 1865. évi kiadásában. Közli von Schmeling, 1994

hivatkozik. A mű későbbi kiadásaiiban 1571-ben (3–5. ábra), majd az 1574-es utánnomásban a berkenyék helyes besorolása és ábrázolása látható. Említésre méltó még a XVI. századi növényábrázolások közül a *Fuchs* füveskönyvében megjelent első színes akvarell a barkócafáról (6. ábra).

A későbbiekben, a kora újkori herbáriumban esetenként ismét helytelenül közölnek barkócaábrázolást, összekeverve a fajt a madárberkenyével, jóllehet ökológiai igényeik, így természetes élőhelyük sem azonos, és alaktanilag is jelentős különbség van a két faj között. Mindkettőnek ehető azonban a termése, a madárberkenyéé dúsabb és élénk-vörös színével hívogatóbb, mint a barkóca barnás borszínű bogyói. *Dalechampius* 1587. évi botanikai munkájában a Sorbus torminalis felirat alatt tévesen a madárberkenye ábrázolását találjuk (7. ábra). Itt a barkóca metszete Theophrastosra hivatkozva *Crataegus* elnevezést kap (8. ábra).

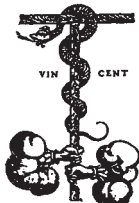
Petri Andreae
MATTHIOLI
SENENSIS, MEDICI,
COMPENDIUM

De Plantis omnibus, vna cum earum iconibus, de quibus scriptis suis in commentariis in Dioscoridem editis, in eorum studioforum commodum, atque vsum; qui Plantis conquirentis, ac indagandis student.

ACCESSIT PRÆTEREA AD CALCÈM
Opusculum de vitæ, quo & Uterus in Balneo montem Plantarum referri solent, vna cum studio studio vniuersitatis.

FRANCISCO CALCEOLARIO Pharmacopœo Uterensi auctore.

Quæ quàm sint vtilitate pulcherrimè profuturæ, et quòd in huius operis initio editis, facile patet.

Venetis, In Officina Valgrisiana. MDLXXI.

140 NOMINA.
SORBUS Sylvestris, Italis, Sorbo Salsatio.] Ananica Sibus, Tímelo.

FORMA.

Matt. Folia, & ferè vniuersa plis se huius facies, à domesticis parum differat. Fructus vèrò aliter se habet. Ex mucositate enim, sambuci modo dependet, sed baccis quadruplo maioribus, colore auro subrufescente, sapore acerbo adstringentique.

LOCVS.

Matt. Prouenit syluosis, ac frigidis locis inter cæteras agrestes plantas.

QUALITATES, ET VIRÆ.

Matt. Baccæ adstringunt, siccat, & repellunt. Afferuntur hyeme ad aucupia, quòd turdis gratissimè sint. Arboris vixit quæ solida, robustaque sint materie, expectantur à rusticis pro stimulis bovm parandis.

NOMINA. 139
SORBUS, Græcis, ἰδα.] Italis, Sorba.] Germanis, Sperrling, Sperrle.] Hispanis, Sorbas.] Gallis, Sorbes, & Cornets.] Boemis, Kzerbyny.

SORBA.

GENERA.
Duo Sorbi domesticæ arboris generæ, alterum quidem mas, alterum femininæ: quæ poma uel discruciatæ nascuntur. Duo item quoque Syluestrium, quo rum alterum Terminalis vocatur.

FORMA DOMESTICÆ.
Vraq; caudices eam rectos, ac longos, ramis in alium alurgentibus: foliis fraxini, sed angustioribus, inserta parte albicanantibus, & per ambitum foræ: flores pfer albos racematis profusentes, & quibus fructus patitur racemosis, altera qui dem oblongati, & (seco odorati, ac minore, in altera vèrò quasi pyri factum referentes, & quibus speciositate, & minus olente, colore pallida, in latere referent. Hic maris, ille feminæ esse creditur. Ligni materia durissima, & compacta. Et radix brassicatus impositi, aut fupari maturatur.

LOCVS.
Habentur ferè vbiq; locorum in Campis, Viæta, & Viadris.

QUALITATES.
Adstringunt vèrò Mèpila, sed imbecillior efficitur.

VIRÆ.

Sorba denotat alium solum, & præsertim fœca anteaquæ maturificat. Et quod prædictum. Racemum fatina, si potius loco fametur. Quod & decoctum eorum in potu potest. Quæ vtiliter fatina delingenda dyentericis, colicis, & sanguinem reuocantibus, ac etiam formicis vniuersi suabus opportunit.

NOMINA. 141
SORBUS Terminalis, Italis, Sorbo Terminalis, & Sorbo Salsatio.] Germanis, Uaidler Sperrnussbaum.] Boemis, Finkberstle.

SORBUS TERMINALIS.

FORMA.

Folio exit vitigineo, Plantam modo larui, huius infimæ: baccis racematis coherentibus, asperiusculis, & oblongis, coronato vmbilico, colore ferrugineo: Sapore per maturitatis acido, & auctero.

LOCVS.

Nascitur in syluis, cum cæteris syluestribus.

QUALITATES.
Baccæ adstringunt, non tam admodum valenter, vt domesticæ.

VIRÆ.

Posunt eadè omnia quæ domesticæ: fed inefficacia potior habetur: Adstringunt enim alium, & dyentericis torminalibus vtilis sunt, vnde illi nomen.

GENERA.

Decipiunt profecto, qui hanc Terminalis Sorbi plantam Crataegum esse censent, seipsumque accusant, negligenter legisse Plinium.

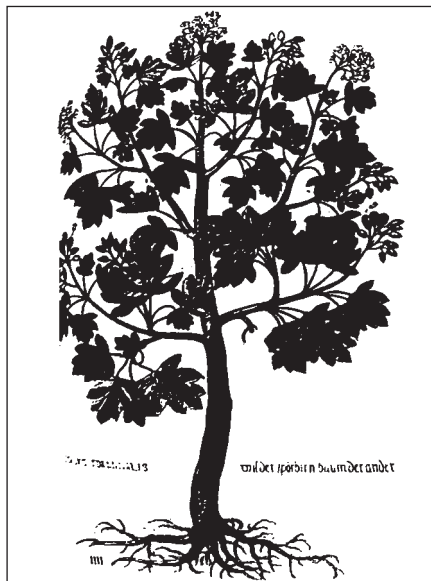
7-8. ábra: Delaschampiyes fametszetén a Sorbus torminalis a Sorbus aucuparia rajzával illusztrált és a barkóca ábrázolásához Theophrastos galagonyáját társítja, mint hozzá hasonlóan számos szerző. Közli von Schmeling, 1994

szet újjáélesztésében. Vesszejét „boszorkányvesszőnek” használták rontás ellen és a mágiában növekedést serkentőként.

A barkóca emberi fogyasztásáról Bock számolt be a XVI. században. „Amikor őszi elején a termés puhává érik, az emberek mint más gyümölcsöt gyűjtik és eszik, akkor aztán bájosak lesznek és elveszítik a fanyarságukat.” Szintén a bogycák nyers fogyasztását említi Lippay János esztergomi érsek a XVII. században, Pisoni kert c. művében. „A köves földben, a kertekben is, ha ültetik, örömet terem... Mikor megálgyul savanyúcska, köves belül. Későn érik meg, nyersen eszik.”

Angliából és Bécs környékéről származó források is beszámoltak arról, hogy a barkócabogyó eledelként szolgált. Számoztott lehetett a barkócafa előfordulása a Brit-szigeteken, a Bécsi-medencében és Morvaországban is, másként nem vihettek volna a londoni, a bécsi és a prágai piacokra évente a termésből. Fogyasztották Németországban és Oroszországban is élelemként, nyersen és szószként kenyérral, burgonyával is. A bogycából befőtt és sült húshoz különlegességgént talált szósz is készítették. A barkócalevél ízét a csipkebogyólevélhez hasonlították. Schmeling beszámol arról, hogy ma is adnak barkóca- és madárberkenyészószot fagyalalhoz és süteményhez a specialitásokat kínáló würtzburgi „Düll Borház”-ban.

3-5. ábra: A Sorbus fajok helyes besorolása Matthioli herbáriumának 1571. évi kiadásában

6. ábra: A barkóca első ismert színes akvarellje ábrázolásának fotója. Fuch XVI. századi akvarelljeit a Bécsi Nemzeti Könyvtárban őrzik. Közli von Schmeling, 1994

A barkócatermésből gyomorkeserűt készítettek újbórral és mézzel keverve, de esetenként említik, mint gyümölcsborok adalékát is. A barkócapálínkáról több elismerő vélemény maradt fenn, amely a magból kioldódó savak hatására enyhén mandulaízű. Ma már csak igen kevés helyen állítják elő.

A barkóca elnevezés jelentése, helynevek, földrajzi nevek

A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára szerint a barkóca szó minden bizonnyal szláv, illetve délszláv eredetű. A korai Dráva-Száva közéről származó adatok alapján feltehető, hogy a magyarba egy déli szláv brkovicica vagy brkavica alak kerülhetett át barkóca-ként. A népnyelvben a barkóca „bunkósbot”, illetve „bercőkés bot” elnevezésének alapja, hogy a furkósbotokat gyakran faragták barkócafából. A fának az a tulajdonsága, hogy ha tavasszal megszurkálják, a szurkálások helyét őszre görcsösen kiforrija, ezért furkósbotnak kiválóan alkalmas. A barkóca kemény értékes fája kiválóan faragható, fájából „igen jó orsókat és fűsöket csinálnak” – írja Lippay.

A *C. Grater* fák és cserjék kultúrtörténetéről írott munkájában a német „Elsebeere” elnevezés mellett említi a „Ruhrbirne”, azaz – szó szerinti fordításban – „vérhaskörte” megnevezést, amely arra utal, hogy a középkorban a barkócatermést használták a vérhas és a kólíka gyógyításában is. Ez a germán névadás megegyezik a „tormina” latin jelentésével.

Szamota István gyűjtéséből Zolnai Gyula szerkesztette 1902-ben azt az oklevélszótárt, amely a régi iratokban előforduló magyar szavakat tartalmazza. Itt a „barkóca”, illetve a „barkóca fa” címszó alatt számos hivatkozást találunk a XIII–XIV. századi oklevelekre. A középkori iratokban több helyütt említették a barkócát és a barkócza-fát Burcholcha, Borcholcha, Borkouchafa, Barkolchafa elnevezéssel. A hivatkozásokban a fa többnyire egyes oklevelekben rögzített kijelentések elhangzásának helyeként tűnik fel: „Ad arborem Barkolchafa dictam”.

Berkenyéből származik több helynevünk. Berkenye falu Nógrád megyei község a Börzsöny délkeleti lábánál, terra Werebwnyeként említik először 1299-ben. Berkenyéd ma Szlovákiához tartozik, a Poprád-folyó mellékvölgyében települt hegyvidéki, völgytalpi halmazfalu. Berkenyes Romániában, a Marosba torkolló Mezőségi patak mentén, Tordától északkeletre dombvidéken fekszik.

A barkóca a díszkertekben, a tájban

Az egyik legnagyobbra növő, átlagban 10 m-es, de esetenként a 20 méteres magasságot elérő hazai barkócaberkenye csontfehér virágaival, fényeszöld, ősszel mélyvörösre színeződő levelével díszít. A dús lombú, szabálytalan gömb alakú koronájú fa a kertekben, települési zöldfelületeken viszonylag ritkán ültetett faj, mert ritkás karógyökérzete miatt nehezen tűri az átültetést. A jó gyökérzetet nevelő alanyonokon viszont bizonytalan a megmaradása. A berkenyék természetben könnyen kereszteződnek, számos állandósult hibridfajt alkotva. A barkócafa lisztes berkenyével alkotott hibridjeinek száma mintegy huszonöt. A *Sorbus aria* és *Sorbus torminalis* hibridek között említhető a *S. redliana*, a *S. rotundifolia*, a *S. pseudolatifolia* és a *S. degenii*, amelyek megtalálhatók a faiskolák kínálatában. A barkócahibridek parkok, zöldfelületek szép színezőelemei, de a kisebb koronájú fajok, változatok szűk utcák fásításánál is fontos szerephez jutnak.

A barkóca alkalmazását a külterületi telepítésekben főként esztétikai értéke, kiváltképp gyönyörű őszi lombszíne és a rovar-, illetve madárfauna megőrzésében játszott fontos szerepe indokolja. Főként meleg, déli kitettséggű, de közepes vízellátású extenzív zöldfelületeken szoliterként, csoportokban, valamint üdülőerdők, ligetes állományok telepítésénél, változatos erdőszegélyek kialakításánál szélesebb körben ajánlható volna.

Irodalom

- Godet, J. D. (1993): Fák és cserjék. Officina Nova, Bp.
- Grater, C. (1996): Der Wald Immergrün.
- Jankovics M. (1991): A fa mitológiája. Csokonai Kiadó, Bp.
- Kausch-Blecken von Schmeling (1994): Die Elsbeere. A szerző kiadásában. Boveniden
- Gräter, C. (1996): Der Wald immergrün. Eine kleine Kulturgeschichte von Baum und Strauch. DRW. Verlag
- Kiss L. szerk. (1983): Földrajzi nevek etimológiai szótára. Akadémiai K., Bp.
- Lippai J. (1664): A posoni kert. Virágoskert, Bács
- Matthioli, P. A. (1571): Senensis, Medici, Compendium. Venetiis
- Nagy B. szerk. (1980): Díszfák, díszcserjék termesztése és felhasználása. Kertészeti Dendrológia. Egyetemi Tankönyv, Mg. Kiadó, Bp.
- Szamotai I.–Zolnay Gy. (1902–1906): Magyar Oklevélszótár. Horánszky, Bp.

Muzeális érték

A Természetvédelmi Világalap a közel múltban fölhívta a figyelmet arra, hogy nagykőrösi erdősztyeppje is muzeális értéket képvisel. A kormány támogatásával létrejött Alföld-program munkatársai nyilván figyelembe veszik majd az ajánlásokat.

Korábban az árterek mellett a tölgyeserdő-sztyepppek jellemezték a magyar Alföld képét, de már alig 5 ezer hektár kiterjedésű ez a terület. Ezért lépéseket kell tenni a maradványok megőrzése érdekében – mondta *Molnár Zsolt*, a Magyar Tudományos Akadémiai ökológiai és botanikai intézetének kutatója.

A botanikus a WWF Magyarország munkatársaival felmérte az alföldi tölgyesek helyzetét és eredményeiket egy tanulmányban foglalták össze. Az erdősztyeppet erdős és füves területek váltakozása jellemzi.

A WWF Magyarország szerint az alföldi tájat meghatározó értékes tölgyes társulások védelme érdekében azonnali lépésekre van szükség. Így szélesebb bázison kell folytatni a felméréseket és a kutatásokat. Ezekre alapozva az erdő-részletekig terjedő pontosságú adatbázist kell létrehozni. Ez lehet az alapja az erdészeti és természeti szempontokat is figyelembe vevő új erdőkezelési szabályoknak. Ezek az erdősztyepp maradványok ugyanúgy történelmi múltunk darabjai, mint a műemlékek.

Éppen ezért minden érintettnek össze kell fogni a védelmükben: az erdészeknek, a botanikusoknak, a természetvédőknek, de a helyi lakosoknak és a politikusoknak is – figyelmeztetett *Haraszti László*, a WWF Magyarország igazgatója.

(Petőfi Népe)

Álláshirdetés

Az Állami Erdészeti Szolgálat (Budapest V., Széchenyi u. 14.) erdőfelügyeleti szakmai gyakorlattal rendelkező, informatikában jártas erdőmérnököt keres a szakfelügyeleti főosztályára erdőfelügyeleti koordinációs feladatok ellátására. Bérézés a Köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. sz. törvény szerint. Az állással kapcsolatban dr. Farkas Julianna osztályvezető (tel.: 37-43-210) ad felvilágosítást.

Az atlaszcédrus (*Cedrus atlantica* Manetti) fitoncid hatása

Az erdő atmoszféráját anyagok sokasága jellemzi. Ezek egy része a kisebb mikroorganizmusokat – gombákat, baktériumokat – megsemmisítik, olyan anyagokkal, melyeket fitoncidáknak hívnak. (Fitosz görögül növény, cid latinul mérge.) Tehát növény eredetű mérge, melyet a növény a levegőnek átad.

A növényeknek ezt a fitoncidképző tulajdonságát Tokin B. P. orosz tudós fedezte fel a XIX. század 30-as éveiben.

Tokin, majd Brünceev megállapították, hogy a magasabb rendű növények: több fafaj, valamint fokhagyma, retek, torma, vöröshagyma olyan anyagokat termel – természetesen eltérő mértékben –, melyek erős fertőtlenítő hatásúak. Főképp az alábbi kórokozók voltak érzékenyek: tbc, kolera, dizentéria, has-tífusz, diftéria. Ezen anyagok a természetben védekezésre szolgálnak, de az ember is igénybe veheti jó szolgáltatásukat.

Néhány alacsonyabb rendű baktérium és gomba olyan anyagokat termel, melyek megsemmisítik a betegséget kiváltó mikrobákat. Ezekből fejlesztették ki a penicillint, streptomycint stb. A fentiek által végzett kísérletek alapján a növényeket 5 csoportba osztották:

I. Leginkább fitoncid hatású növények (ezek a mikroorganizmusokat 1,5–2 perc alatt megsemmisítik: pl. hagyma)

II. Erősen fitoncid (2–3 perc alatt: fokhagyma, atlaszcédrus)

III. Közepesen fitoncid (3–5 perc alatt: retek, jegenyefenyő, narancs, citrom)

IV. Gyenge fitoncid (10–20 perc alatt: erdeifenyő, boróka)

V. Nagyon gyenge fitoncid hatás (20–40 perc: nyír, juhar, nyár)

Meg kell jegyezni, hogy ez az időre vonatkozik, felhasználhatóság szempontjából döntő a kibocsátott mennyiség. Ebből a szempontból a legjobb a *Cedrus atlantica* és a *Juniperus sabina*.

Ezenkívül azt is figyelembe kell venni, hogy nem minden fitoncid anyag egyformán hat a különböző mikroorganizmusokra, ezt kísérleti úton lehet legjobban megállapítani.

Meg kell jegyezni, hogy levegőbe juttatott anyagokon kívül nagyon sok fitoncid anyagot tartalmazhatnak a kü-

lönböző illóolajok, gyanták és más növényi melléktermékek.

A növények illata, aromája gyakran esik össze erős fitoncid hatással. Az is gyakori azonban, hogy erős fitoncid hatás nem párosul semmiféle illattal, szaggal.

A természet erőteljesen védekezik az őt érő támadásokkal szemben, és az ember ezt kihasználhatja saját érdekében. Napjainkban nagyon sok orvos fordul a természetes gyógymódok felé, természetesen a modern technika és tudomány eredményeit nem lebecsülve, de kihasználva az ökológiai egyensúly évmilliók alatt kialakult csodáit.

Nagyon sok baktérium, gomba hozzá szokott az ellene alkalmazott antibiotikumokhoz, rezisztens lett. Ilyenkor segíthet újra a természet. Legfontosabb a védekezés ott, ahol a betegségek koncentráltan fordulnak elő, és ahol sok ember fordul meg. Ilyenek a kórházak. Ha ilyen fitoncid növényekből álló gyűrűt telepítünk a kórházaink mellé, melyek illóolaj-termelése átjárja a kórház levegőjét, így csírátlanítva azt, hozzájárulhat a betegek gyógyulásához. A tervezésnél ismerni kell a környezet meteorológiai viszonyait, a termőhelyet, a széljárásokat és figyelembe kell venni egyéb szempontokat: esztétika, térhatárolás stb. Ezeknek a szempontoknak nagyon jól megfelel a *Cedrus atlantica*. Rendkívül nagy fitoncid hatása van, nagyon dekoratív, gyorsan nő. Körmenten a régi kórház mellé egy nagyon szép modern, új kórház épült. A kórház vezetőségének hozzájárulásával és lelkes támogatásával létrehoztunk egy ilyen biológiai védőövezetet. Itt az északi szél a leggyakoribb és szerencsés módon itt volt egy nagyobb szabad terület, ahol laza hálózatu (4x4 m-es) *Cedrus atlantica* állományt létesítettünk.

Szabályos hálózatot alkalmaztunk, hogy a gépi kaszálás megoldható legyen. Nagyon szép növekedésűek, zöld tömegük is nagy, esztétikailag is kiváló képet mutatnak. A területen úthálózat és pihenők szolgálják a betegek érdekeit. Másik erős fitoncid hatású növény a *Juniperus sabina*. Ezt csoportosan telepítettük. Az egyhangúság feloldására nyírek és vörös levelű cserjék szolgálnak.

Az eddig felsoroltak külföldi adatokra támaszkodnak. Nagyon jó lenne a hazai fafajokra is – de főképp a *Cedrus atlantica* vonatkozásában – elvégezni a hatásvizsgálatokat, hogy ellenőrizhesük a külföldi adatokat.

A vizsgálati metodika rendelkezésre áll. Erdész szempontból hol lehetne kihasználni a *Cedrus atlantica* fitoncid- és vele együtt esztétikai hatását. Természetesen sok feladat kertészeti jellegű, tehát a mi szakembergárdánk sosem idegenkedett a parkosítás, fásítás feladataitól.

Elsősorban az egészségügyi intézmények biológiai védelmében nyújthatna segítséget. Kórházak, szanatóriumok kihasználatlan területeit lehetne beültetni tág hálózatban.

Parkokban kellene kis csoportokat létesíteni, ahol a pihenő kiszellőztetné a városi levegőtől megkínzott tüdejét. Ezeket a helyeket „levegőző szaunának” neveztük el. Ugyanilyen csoportokat lehetne létesíteni iskolák, óvodák udvarain. Kimondottan erdész tevékenység új állományok létesítése. Itt a már meglévő kirándulóhelyek környékén lehetne ilyen állományokat létesíteni, esetleg lazább hálózatban, egyes részeiben a nagyobb zöldfelület érdekében. A parkerdőkben ez feltétlenül kívánatos, itt a területet el kell látni sétatakkal, pihenőkkel. Természetesen ezen területek a fatermést is szolgálnák.

Rendkívül fontos az ilyen cédrusfoltok létesítése az erdei tornapályák mentén, főképp ahol erős emelkedők vannak, mert itt szapora a légzés, nagy a tüdő levegőcsere-forgalma, így a bejutó fitoncid mennyisége is számottevő lenne.

A fentiek alapján jó lenne e nagyon szimpatikus fafaj felkarolása, alkalmazása mind nagyobb területen.

A fentiekhez még egy szempont csatlakozik. Szakmánk a nagyközönség részéről nem kap megfelelő elismerést, nem ismerik és értékelik munkánkat, sikereink és panaszaink nem kerülnek a nagy nyilvánosság elé. Itt volna az alkalom, hogy kilépjünk elzártágunkból és egy kis propagandát csináljunk szakmánknak, magunknak.

Remélem, néhány erdész kollégát elgondolkodtatnak az itt leírtak és fantáziát látnak benne.

A napkori erdőgazdák szövetkezetének vadaskertjéről „valójában” mit kellene tudni

Tisztelt Leipold Árpád Úr!

Meg kell vallanom, hogy nehezen szántam el magam e sorok írására, mert szent meggyőződése az, hogy a médián keresztül folytatott viták résztvevői „kiforrott állásponttal” rendelkeznek és álláspontjukon nem hajlandók változtatni.

Hogy mégis megteszem, arra az Erdészeti Lapok 2000. évi júniusi száma kötelez – mint a Napkori Erdőgazdák Szövetkezetének elnökét –, mivel Ön „A vadaskertekről másképpen” című cikkében bennünket, mint Ön által negatívan megítélteket citált az olvasók elé, véleményem szerint alapos tájékozódás nélkül.

„Ez az eset (ami biztos nem egyedülálló) azért is kirívó, mert köztudomású, hogy új erdők telepítésére és ezek támogatására nincs elegendő keret, itt pedig öncélú, kétes értékű vadászati létesítmény kapott nagy összegű állami támogatást.” (Idézet a cikkből.)

Ön egy nagy tudású, tisztességes kort megélt, Németországban élő, jó szándékúnak ismert erdészeti szakember. Aki ezt Önről állította, annak szavait én nem vonom kétségbe.

Ezen bevezetés után engedje meg, hogy konkrétan rátérjek a cikkben foglaltakra.

Ön Katona József után szabadon idéz a cikk bevezetőjében. Én ehhez nem érzek elég tudást magamban, de talán jól gondolom, hogy a forrást a Bánk bányából merítette, és ebből szeretnék idézni:

*„A jó merániak legszebb lovon
ficánkolódnak, – tegnap egy kesely,
ma szürke, holnap egy farkó: – nekünk
feleség s porontyainkat kell befogni,
ha veszni ében nem kívánkozunk.
...Szép földeinkből vadászni berkeket
csinálnak, a-hová nekünk belépni
sem szabad;
s ha egy beteg feleség, vagy egy szegény
bimlős gyerek megkívánván, lesújtunk
egy rossz galambfiat, tüstént kikötnék;
és aki száz meg százezret rabol,
bírája lészen annak, akit a
szükség garast rabolni kényszerített.”*

Ezeket a szavakat Katona József 1814-ben adta Tiborc szájába, hogy mondja el Bánknak az Úr 1213-ik esztendejében.

Rábízom mindenkire, hogy e sorokból mit tart ma aktuálisnak.

Magam és a szövetkezet közel hétszáz tagja talán azt, hogy az Európa felé vezető felzárkózásban lemaradásunk még

mindig óriási, ha hiszi, ha nem, még mindig van, aki vidékünkön kézzel veti el a mindennapi kenyérré valóját. Önöknél ma a kocsijukat váltogatják az emberek úgy, mint hajdan a merániak a lovaikat.

Az 1996. évi LV. törvény a vadászati jogot, mint vagyonértékű jogot, a földtulajdonjoghoz kötötte, és ezen jogunkkal élve Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében egyedülállóan az Apagy-Napkor Községi Földtulajdonosi Közösség társult formában önállóan gyakorolja.

Ezen közösség megbízásából vadászatra jogosult a Napkori Erdőgazdák Szövetkezte. A szövetkezet a vadászatot, mint a földhasznosítás egyik lehetséges módját, folytatja a földtulajdonosok megalégedésére.

Lehet, hogy Önnek van igaza abban, hogy vadaskertünkkel nem aranybányát csináltunk, de azt elhiheti, hogy aranyeret sokan kaptunk a kemény munkától. Valóban nehezen gyógyul, és az erőfeszítésektől újra meg újra kiújul.

Ezért örültünk az említett vadászati törvénynek, mely a mi kezünkbe adta lehetőséget (bár ez akkor nem ment könnyen, ez külön történet, mely szintén megérne egy pár oldalt, de ma már nem siránkozunk), hogy „földeinkből” vadászkeret csinálhassunk.

Ezt a hatóságok nagyon komoly feltételekhez szabták, melyek teljesülését rendszeresen ellenőrzik.

Sok szakmai vitán vettem részt, ahol az erdészeti ágazaton belül előirányzott szűkös költségvetési támogatást sokan bíralták, egyes területekre biztosított forrást szükségtelennek tartottak.

Ezzel szemben én azt javaslom – Önnek is –, hogy ne azért emelje fel a szavát, mert mások kapnak, hanem azért, mert az Ön által szükségesnek tartott terület nem.

Tisztelt Leipold Úr, higgye el, hogy a földhasznosítás jelentős területe a vadgazdálkodás, ezen belül nagy jelentősége van és valószínűleg lesz a vadaskerteknek.

Természetesen csak akkor, ha ez mások érdekeit nem sérti, és ha ezen tevékenység iránt van fizetőképes kereslet. Ma mi úgy látjuk, hogy az erdőgazdálkodás, a szántóföldi növénytermesztés jövedelmezősége igen csekély, és sokszor nagyon komoly értékesítési gondok jelentkeznek. Ezzel szemben hat arab vadász hat órai kertben való tartózkodása után hét vadászó elejtését követően huszonnégy-

ezer márkát fizetett ki. Mi akkor is elégedettek leszünk, ha a beruházás tíz év alatt térül meg, és megélhetésünkhöz, orvosi költségeinkhez kismértékben hozzájárul.

Lehet, hogy Önnek bizonyos esetekben igaza van akkor, mikor az erdők szociális-üdülési funkciójának az elvesztéséért aggódik, de ha vette volna a fáradságot és utána néz, hogy ez a napkori esetben valójában hogy is van, akkor a következőket tapasztalja:

Az a terület, melyet bekerítettünk teljes egészében mesterségesen telepített akác-, nemesnyár-, erdeifenyő- és vöröstölgy-erdőből áll.

Ezekben az erdőben, azt hiszem, a természetszerű erdőgazdálkodás nem lehetséges. A kerítés ezeket az erdőket a lopástól és a sajnálatosan egyre szaporodó szemeteléstől menti meg. A pihenésre vágyókat Nyíregyháza város közelében a Nyírerdő Rt. által kezelt állami tulajdonú pihenőerdők várják, melyekre a Nyírerdő Rt. komoly erőforrásokat mozgósít, hogy az Ön által említett szociális-üdülési funkciójának megfeleljen. Ha valaki mégis ezen funkciókat nem itt akarja igénybe venni, úgy azt megteheti a vadaskert környékén is, ahol az erdősültség aránya nálunk közel 30%-os. (A szövetkezet 1992-ben alakult, azóta közel 400 ha erdőt telepített állami támogatással.)

Sajnos felénk az erdőnek ezt a funkcióját még ma kevesen veszik igénybe. Remélem elhiszi, hogy nem azért, mert nem lenne rá szükségük, de sajnos az itt élő emberek jelentős részének nincs rá se ideje, se pénze. Hadd hívjam ismét segítségül Tiborc szavait:

*„Te szánsz, nagyúr? Ó, a magyar se gondol
már oly sokat velünk, ha a zsebe
tele van – hisz a természet a szegényit
maga arra számta, hogy szülessen, éljen,
dolgozzon, ébezzon, sanyarogjon és –
meghaljon. Úgy van, úgy! Esmérni kell
az élbetellenek sorsát, minek-
előtte megtudhassuk szánni is.”*

Remélem, soraimmal nem bántottam meg Önt.

Ezt Ön azzal is bebizonyíthatja, hogy közelebbről megtekinti tevékenységünket és talán azt követően véleményét kifejtve rólunk, ezüstmorzsákat vagy talán még bányákat is hagyhat ránk.

Tisztelettel üdvözlöli Önt:

Támba Miklós

Főtitkári beszámoló

1. Folyik az Országos Erdészeti Egyesület Információs Központjának kialakítása. A Csillagvölgyből az Egyesület könyvtára átköltözött a Budakeszi úton lévő új épületgyűttesbe. Az információs központ a Pilisi Parkerdő Rt. Budapesti Erdészetével egy épületben található, és mára mintegy 95%-os készült-ségi fokon van. A helyiségek berendezése folyamatos, az ünnepélyes átadás időpontjának kijelölése később történik meg. Napi az együttműködés a munkában *Barátossy Gáborral*, a FVM Erdészeti Hivatal elnökével, *Zambó Péterrel*, a Pilisi Parkerdő Rt. vezérigazgatójával, *Bakon Gáborral*, a Budapesti Erdészet vezetőjével, aki a munkálatok főszervezője. *Riedl Gyula*, könyvtárunk vezetője emberfeletti munkájával segítette a berendezések átköltöztetését új helyére. (A témára még visszatérünk.)

2. Egyesületünk főtitkára látogatást tett *Csányi Sándornál*, az OTP elnöke-vezérigazgatójánál, ahol az erdészeti ágazat jövőjéről, az együttműködés lehetséges formáiról folyt a tárgyalás.

3. A természetközeli erdőgazdálkodás pénzügyi támogatása érdekében folyamatos tárgyalásokat folytatunk a Környezetvédelmi Minisztérium és Természetvédelmi Hivatala vezetőivel. Elnökünk levélben fordult *dr. Ligetvári Ferenc* miniszter úrhoz, melyben üdvözlő miniszter úr szándékát az erdőgazdálkodók pénzügyi támogatását illetően és egyben személyes találkozót kért az ügyben. Főtitkárunk folyamatos kapcsolatot tart fenn *dr. Skultéty Sándor* KÖM államtitkárral, *dr. Tardó János* h. államtitkárral, *Barátossy Gábor* FVM Erdészeti Hivatal elnökével, *Éder Tamás* ÁPV Rt. ügyvezető igazgatóval, *Gémes József* ügyvezető igazgatóhelyettesel, *dr. Kovács Máttyás* főosztályvezetővel, hogy a védett erdőterületeken folyó erdőgazdálkodási munka megfelelő pénzügyi támogatásban részesüljön. Bízunk benne, hogy az egyeztetések eredménnyel járnak. A szakmai munkában számítunk a közelmúltban alakult Természetvédelmi Szakosztály tagjainak támogató munkájára is.

4. IV. ERDŐK HETE

Az immár hagyományos Mezőföldi Erdők hete megnyitó rendezvényén

vett részt főtitkárunk. A szép számmal megjelent önkormányzati képviselők, vendégek és erdőgazdasági dolgozók részvételével tartott rendezvény igazi közönségkapcsolati programot jelentett. Gratulálunk *Balsay Miklós* vezérigazgató úrnak és munkatársainak a példaértékű rendezvényért.

5. A Legfelsőbb Bíróság befogadta az egyesületi székház ügyében beadott fellebbezésünket. Várhatóan egy év múlva kerül sor a bírósági tárgyalásra.

6. A Pártoló Tagok Tanácsa a VADEX-nél tartotta soros ülését, melyen megjelent *Gémes József* ügyvezető igazgatóhelyettes is. A délelőtti terepi, vadgazdálkodással és természetvédelmmel foglalkozó szakmai program után *Csóka Péter*, az ÁESZ főigazgatója tartott ismertető előadást és szorosabb együttműködést szorgalmazott a felek között. *Káldy József* elnökünk ismertette Egyesületünk legfontosabb tennivalóit, az elmúlt időszak történéseit. A jó hangulatú, munkával és barátsággal töltött együttlétet a remek idő is segítette.

Kaán Károly-verseny

Ha azt mondom, Mezőtúr vagy éppen azt, hogy Kaán Károly, legalább száz-ezer gyermek és sok szülő meg pedagógus elsőként arra a természet- és környezetismereti versenyre gondol, amelyet 1993-ban szervezett meg a Mezőtúri Református Általános Iskola.

Az általános iskolák 5-6 osztályosai részére kiírt országos verseny mára hagyománnyá vált városunkban. Minden év májusában a legeredményesebb kisdíjak mérhetik össze tudásukat, sokat tanulhatnak, tapasztalatokat gyűjthetnek és barátságokat köthetnek az ország minden részéből érkező, azonos érdeklődésű társaikkal.

1992 őszén megkezdődött a verseny szervezése. Lendületet adott a munkának az is, hogy éppen ebben az esztendőben ünnepeltük a névadó Kaán Károly születésének 125. évfordulóját. Főként az ötletgazdák érdeme, hogy időt és energiát nem kímélve hozták tető alá az első szellemi megmérettetést.

Ehhez természetesen segítségre volt szükségük. A református általános iskola pedagógusai, a mezőtúri főiskolai kar és a Körös-völgyi Természetvédelmi Egyesület ajánlotta fel segítségét. Az anyagi feltételeket akkor a Művelődési és Oktatási Minisztérium, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, az iskolát fenntartó református egyház, valamint Mezőtúr város önkormányzata teremtette meg. Ebből is látható, hogy a helyi akaraton és összefogáson kívül többre volt szükség. Szerencsére mindez az elmúlt nyolc évben együtt volt.

Büszkéek vagyunk arra, hogy a Kaán Károly neves erdőmérnökről elnevezett verseny házigazdáit lehetünk. Személyéhez fűződik az állami erdők újjászervezése, az első természetvédelmi törvény megalkotása. Ő kezdeményezte az Alföld fásításának átfogó programját is. Egész hivatalt működését és szakirodalmi munkásságát bámulatos sokoldalúság jellemezte. Céljai elérése érdekében talán túl gyors ütemet diktált, talán a kellenél erélyesebb eszközöket használt, ezért sokan nem értették meg.

A Kaán Károly-verseny legjobbjai

ÁLTALÁNOS ISKOLA V. OSZTÁLY

1. *Wisniewski Éva*, Székesfehérvár, Hétevezér Általános Iskola (felkészítő tanára: Aranyiné Szóka Rita)

2. *Rácz Hajnalka*, Szombathely, Paragvári utcai Általános Iskola (Rozmán Gézáné)

3. *Havas Attila*, Göd, Huzella Tivadar Általános Iskola (dr. Nagyné Kőfalvy Enikő)

ÁLTALÁNOS ISKOLA VI. OSZTÁLY

1. *Ónodi Katinka*, Szeged, Madách Imre Általános Iskola (dr. Csajbók Ernőné)

2. *Fejér Katalin*, Tatabánya, Váci Mihály Általános Iskola (Szedresi Károlyné)

3. *Módos Eszter*, Szombathely, Paragvári utcai Általános Iskola (Rozmán Gézáné)

Dr. Bogdán Piroska
Mezőtúr polgármestere

Szakmai tanulmányút Franciaországba

Az Országos Erdészeti Egyesület éves programjának megfelelően szakmai tanulmányutat szervezett a Pártoló Tagok Tanácsa tagjai számára, Franciaországba. A hagyományoknak megfelelően a szakmai látni és tapasztalni valók mellett számos kulturális nevezetesség is szerepelt a programban.

A párizsi érkezés után az Erdészeti Fejlesztési Intézetben bőséges tájékoztatót kapott a társaság az Állami Erdészeti Szolgálat, a Magánerdő Tulajdonosok Szövetsége és az Erdészeti Fejlesztési Intézet vezetőitől, munkatársaitól tevékenységükről.

Előkészítés alatt van az új erdőtörvényük, hogy beépítésre kerüljenek a turizmus, az új erdőkezelési eljárások, a kereskedelem, a faipar és a magánerdő jogszabályi változásai. Az EU-ban – mint hallhattuk – nem korlátozott a fakereskedelem és a faipar sem, így a belépésünkkel kemény kereskedelmi harc várható az EU-ban lévő országokkal. Az állami támogatás ezeken a területeken tilos, kivéve például a vidékfejlesztés címén adott faipari fejlesztések támogatása. Erdőtelepítés területén ma 5–7000 ha-t finanszíroz az állam évente.

Az országban mintegy 14,4 millió hektár erdő van, melyből 10 millió hektár magánerdő (3 millió tulajdonos), 1,7 millió hektár állami és 2,7 millió hektár közösségi erdő. Az állami erdőből néhány tízezer hektár védett, ahol nem lehet fakitermelést végezni (tőzegmohalápok stb.). A lombos fafajok aránya 64%, a tűlevelűeké 36%.

Franciaországban az erdő nem központi kérdés, mint például Ausztriában vagy Németországban. Az elmúlt évi december 25-i vihar nyolc óra alatt száznegyvenmillió köbméter fát döntött ki, de a lakosság egy kis idő után már nem beszélt róla, nem kellő a kapcsolat az erdészet és a közvélemény között. A lakosság csupán kirándulohelyként értékeli az erdőt és csak az a gondjuk, hogy nincs hova menniük kirándulni.

A magánerdő-gazdálkodókat szerveztük fogja össze. A gazdálkodáshoz üzemtervet használnak, a huszonöt hektár egy tömbben lévő erdőre kötelező az egyszerűsített üzemterv készítése. A szervezet szemináriumokat tart az új erdőnevelési eljárások bevezetése érdekében, tanfolyamokat tartanak, referencialhelyeket alakít-

tanak ki, melyeket katalógusban jelentetnek meg, rövid kiadványokban ismertetik a különböző tudnivalókat, technológiákat. Eddig négyszáz ilyen füzetet adtak ki.

A csoport látogatást tett az állami erdőket kezelő Országos Erdészeti Hivatal Nancy melletti Oktatási Központjában. Feladatuk az alapképzés (kezdők részére), a belső továbbképzés a munkahelyi előmenetel érdekében, a folyamatos szakmai továbbképzés és a külföldi erdészek képzése, térítés ellenében. Az oktatás 40%-a helyben, 60%-a a régióban történik. Évente 3–4000 fő részesül továbbképzésben. Húsz oktatóteremmel, könyvtárral, multimédiás központtal, étteremmel, szállással, műhellyel, garázzsal, tornacsarnokkal és 200 hektár vadászati oktatóterülettel rendelkeznek. Az államerdészetben kifizetett munkabér 6,1%-át fordítják továbbképzésre, az állami erdészeti szervezet 84%-a legalább egyszer részt vett továbbképzésben.

Az erdőgazdálkodás és természetvédelem között folyik az „egyezkedés”. Elvük, hogy a fakitermelési célokat kell a természetvédelmi célokhoz igazítani, de az egész francia erdészeti politika alapját nem akarják megváltoztatni, ezért a különlegesen védett területeket kiválasztják, ezeket támogatják és az ellenőrzést szigorítják. Nagy a különbség az állami és magánerdőkben, a magántulajdonos nem vesz tudomást az ökológusok által diktálni próbált erdőgazdálkodási módokról. A társadalommal igyekeznek a vitát folytatni és a problé-

mákat helyi szintre szűkítve megoldani.

A BIANCO jelentésben dolgozták ki az erdészethez kötődő munkahelyek növelésének lehetőségét. Hatmillió köbméter fakitermelés növelésével, mintegy 100 000 munkahelyet tudnának teremteni, a kitermelés növelésére az erdőtervek lehetőséget adnak.

Az állami erdőgazdálkodás hasonló térképeket használ, mint nálunk. Megnevezésükben azonban jobban igazodnak az aktuális feladatokhoz, „vidékfejlesztési térkép”, „turizmustérkép”, „erdőfeltárási térkép”, „ökológiai térkép”.

Kultúrprogramokban is bővelkedett az út, Párizsban látogatást tett a csoport a Louvre-ba, a Rodin Múzeumba, a Notre Dame-ba. Reimsben megtekintette a székesegyházat, hangulatos pezsgőkóstolóban volt részük. A Loire menti kastélyok közül a Chambord és a Chenonceaux-i kastélyok szerepeltek a programban. Meglátogattuk St. Malo csodálatos erőd városát, menet közben megállt volt az OMAHO BEACH-en, az 1944. június 6-i normandiai partraszállás emlékművénél. Rácsodálkoztak a minden képzeletet felülmúló, a világörökség részeként számon tartott Mont-St-Michel apátságra, mely az ár-apály jelenség egyik nevezetes helye is.

A jó hangulatot jellemezte, hogy a csoport részére adott fogadáson az étel előkészítésének szakszerű elvégzése érdekében, a vadászatban jeleskedő erdőgazdászok vezérigazgatói szeleteltek fel a kiválóan elkészített vaddisznósültet, természetesen a helyzethez illő munkaruháiban.

Köszönettel tartozunk *dr. Sárvári János* és *dr. Barna Tamás* kollégáinknak a remek programokért és a szervezésért.

Kép és szöveg: **Ormos Balázs**

Bükk szálerdő a vihar után

Pannónia 2000 határ menti találkozó

2000. június 1-jén és 2-án, 6 év után ismét, a Zalaerdő Rt. adott helyet az 1973-ban elindított három ország erdészeinek határ menti találkozásához. Néhai Nemesszeghy László muraszombati erdőmérnök kolléga kezdeményezésére létrejött rendezvény 28. évébe lépett. A korát messze megelőző regionális kezdeményezés egyaránt szolgálta a szakmai, baráti és kulturális kapcsolatokat kiteljesedését a térségben.

A találkozó szervezését és lebonyolítását a Zalaerdő Rt. munkatársai és az OEE Nagykanizsai Helyi Csoport tagjai végezték.

A PANNÓNIA 2000 rendezvény június 1-jén kezdődött az olgamajori vadászházban. A találkozón részt vettek kollégák Mariborból, a Dráva Menti Erdészeti Egyesületből, dipl. ing. *Heda Jenčič* elnökszöny vezetésével, Muraszombatból a Mura Menti Erdészeti Egyesületből, dipl. ing. *Vlado Bratkovič* elnök vezetésével, Eisenstadtból a Burgenlandi Erdészeti Egyesületből, dipl. ing. *gróf Benedikt Batthyany* elnök vezetésével, az Országos Erdészeti Egyesületből dipl. ing. *dr. Viharos Zsolt* alelnök vezetésével, az OEE Szombathelyi Helyi Csoportjából dipl. ing. *dr. Pető József* elnök vezetésével, az OEE Zalaegerszegi Helyi Csoportjából, dipl. ing. *Hajdú Tibor* elnök vezetésével és az OEE Nagykanizsai Helyi csoportjából dipl. ing. *Feiszt Ottó* elnök vezetésével.

A kölcsönös bemutatkozást követően a résztvevők megbeszélték a PANNÓNIA rendezvényekkel kapcsolatban felmerült problémákat és a szükséges teendőket. A résztvevő elnökök hitet tettek a rendezvények tradíciójának folytatása mellett.

Délután a kollégák kulturális programként először a keszthelyi Helikon Kastélymúzeumot tekintették meg. A hagyományos kiállítási részek mellett nagy érdeklődésre tartott számot a Windischgrätz-hagyatékként itt kiállított gazdag trófeagyűjtemény.

Következő programként a résztvevők Hévízre utaztak, ahol *Rendi László* nyugalmazott erdőmérnök kolléga adott tájékoztatót a hévízi tóról, az itt folyó gyógyító munkáról és legfőképpen a tavat körülvevő erdőről. Lápos területre közel 80 éve telepített 30 ha erdőről van szó, amelynek az állapota szükségessé tette az öreg fák fokozatos

kitermelését és felújítását. Ez a lassan 10 éve folyó átalakító munka a közvélemény szeme láttára zajlik, a szokásos észrevételekkel kísérve. Fontos szempont volt a fokozatosság az optikai hatás minél tökéletesebb biztosításával. Kis séta keretében a csoport körbejárta a területet.

A délutáni program következő állomása volt a Zalaerdő Rt. Zalacsányi Erdészetének nagykapornaki kerülete. *Horváth Elemér* erdészetigazgató bemutatta a tölgy-felújítógázások különböző fokozatait és a soros makkvetéses felújítások különböző korú állományait. Évek óta cél a természetközeli erdőfelújítási technológiák alkalmazása. A sikerességet a látottak is alátámasztották, amit a szépszájú hazai és külföldi kolléga is elismert.

A fárasztó nap zárásaként a vendégek borkóstolóval egybekötött vacsorán vettek részt a misefai Kastélyszállóban.

Június 2-án a rendezvény a Zalaerdő Rt. Zalaegerszegi Erdészeténél folytatódott. Ezen a napon az akácok felújítása volt a szakmai program témája. *Dr. Invácsics Lajos* erdészetigazgató vezetésével Nagylengyel község határában többéves felújításokat, tisztításkorú és törzskiválasztó gyérités korú akácfiatalásokat tekintettek meg a résztvevők.

Ismertetésre kerültek a felújítás technológiai, a várható költségek. Cél az akácok helyén ismét akácok állományok létrehozása, de lehetőleg jobb minőségben. Más erdőtüpusokban nem tűrt az akác. Egervár határában gyökérszaggatással történő felújítás előkészítését tekintették meg a látogatók.

A szakmai bemutatók után a zalaegerszegi skanzen szerepelt a programban. Idegenvezetővel megtekintettük Göcsej „természetközeli” építészeti múltját idéző szabadtéri épületeket. Láthattuk a kialakulófélben lévő rokon népek építészetét bemutató kiállítási területet, ahol jelenleg a hanti, mansi és finn ősi építészetből lehet ízelítőt kapni.

A kétnapos találkozó a csácsi arborétumban hangulatos körülmények között, bográcsban készült halászlé és vadpörkölt elfogyasztása után befejeződött.

A 28 éve elindított gondolat életrevalóságát bizonyította ez a rendezvény is. Tudtunk egymásnak adni új információkat, amit ki-ki a maga munkahelyén jól tud hasznosítani. 2001-ben Mariborban kerül megrendezésre a 29. PANNÓNIA találkozó. A maribori erdészek meghívását *Heda Jenčič* elnökszöny tolmácsolta.

Tihanyi Gyula
helyi csoporttitkár

A Nagykunsági Erdészeti és Faipari Rt.
(5000 Szolnok, József A. út 34.)

PÁLYÁZATOT

hirdet az Erdei Iskola–Erdei Művelődési Ház vezetői munkakörének betöltésére.
(5000 Szolnok, Kaán K. út 5.)

Pályázati feltételek:

- erdőmérnöki diploma, de minimum technikus végzettség,
- jó pedagógiai érzék vagy pedagógiai végzettség,
- jó kommunikációs készség,
- elhivatottság a természet szeretete, a környezet védelme iránt.

A pályázatokat bizalmasan kezeljük.

A pályázatok benyújtásának határideje a felhívás megjelenését követő 15. nap, melyet „Pályázat” megjelöléssel kérünk az Rt. címére, Hajdú József nevére megküldeni.

Szakosztályi hírek

Az Erdőrendezési Szakosztály július 7–8-án tartotta – az Állami Erdészeti Szolgálattal közös szervezésben – a Millenniumi, sorrendben a XIII. Erdőrendezési Napokat. A rendezvénynek húsz év után immár másodszor adott otthont az Ásotthalmi „Bedő Albert” Erdészeti Szakiskola és Kollégium. Az első napi tanulmányúton az Ópusztaszeri Emlékparkot, a Feszty körképet tekintették meg a résztvevők, majd Ásotthalmán a Tanulmányi erdőben tettek szakmai sétát. A nap hosszúra nyúlt vacsorával, baráti találkozóval fejeződött be.

A második napon – már hagyományosan – az erdőrendezők, erdőtervezők és erdőfelügyelők ünnepi nagygyűlésére került sor.

A nagygyűlésen előadások hangzottak el vidékfejlesztési, EU-csatlakozási és az alföldi erdőgazdálkodás sajátosságai témákban. Előadók voltak: Csóka Péter főigazgató, dr. Göbölös Antal igazgató, Spiegl János igazgatóhelyettes, Szabó Gábor osztályvezető, Bacsá Arpád igazgatóhelyettes és Andriésiné dr. Ambrus Ildikó igazgatóasszony.

Az elhangzottakat, az erdőrendezés szerepét, aktuális feladatait értékes hozzászólásaikkal egészítették ki meghívott vendégeink:

Káldy József, az OEE elnöke, Cserép János, a FAGOSZ elnöke, dr. Rédei Károly, az ERTI főigazgató-helyettese, Antal József, a Csongrád megyei Földművelésügyi Hivatal vezetője.

A nagygyűlés záróakkordjaként került sor a 2000. évi „Erdőfelügyelő Díj”-ak és „Erdőrendezési Díj”-ak átadására, a díjazottak méltatására.

Erdőrendezési Díjat kaptak 2000-ben: Csuka Imre erdőtervezési osztályvezető, Debrecen, Somogyi József erdőtervező, Kaposvár, Szebeni Sándor erdőtervező, Miskolc.

Erdőfelügyelői Díjat kaptak 2000-ben: Fritsch Ottó erdőfelügyelő, Budapest, Horváth Róbert erdőfelügyeleti o.v., Veszprém, Erhardt János erdőfelügyelő, Kecskemét

Halász Gábor
szakosztályvezető

♦ ♦ ♦

Az erdőtervezés és az OEE szakosztályai, így különösen az Erdői Iskolák Szakosztálya szempontjából is figyelemre méltó rendezvény zajlott 2000. május 29. és június 1. közötti időszakban, amelyet dr. Marjai Zoltánné szervezett az MTESz Oktatási Központja keretében. Az Ifjúságnevelési Országos Konferencia fővédnöke Pokorni Zoltán oktatási miniszter volt.

A rendezvény első felében az ifjúságnevelés családi, oktatási, egészségügyi, sportolási, természetismereti és környezetvédelmi, egymást kiegészítő témájú előadások kapcsán tartalmi és módszertani kérdésekben alakult ki szakmai és gyakorlati ismeretekben gazdag véleménycseré, továbbá tapasztalatok közreadásával számos együttműködési lehetőségekre mutatott rá. A rendezvény második felében alkalom nyílt az ismeretek tapasztalati kiegészítésére a Balaton-felvidéki Nemzeti Park tihanyi védett területén, ahol egy tanósvénnyel és kapcsolt ter-

mészeti értékeivel ismerkedhettek a résztvevők. Ezt követően az MTESz székesfehérvári Információs Központja által létrehozott ún. Multi Centerben a számítógépes technikai eszközöket, ill. hasznosíthatóságukat lehetett megismerni. Igen hasznos volt a befejező program is, amelyen a budakeszi vadasparkban kialakított természetismereti és módszertani tapasztalatok szerzésére nyílt alkalom.

A rendezvény címszavas témái: családi életre nevelés, az allergia és az azt okozó növények, barlangterápia, hazaszeretet és az értékekhez, tájhoz kötődés, a humánökológia kérdései, erdei természetismereti táborok egészségügyi, nevelési vonatkozásai, természetisportok hatásai, erdei iskolák feladatai és a környezeti nevelés lehetőségei, eredményessége, a zenei nevelés lélegzõadó hatása stb. is jelzik az igényesen összeválogatott témák összefüggését, önbizalom-erősítő és nevelő hatását, amelyek interpretálásában nagy tapasztalatú, ill. felkészült, példaértékű szakemberek működtek közre. Ezek is elősegítették a rendezvény színvonalának emelését, a Szellemi Műhely jellegének kialakulását, egyben hozzájárultak a fő szervező figyelmes és gondos munkájának eredményességéhez, a hasonló jellegű rendezvények igényléséhez.

Ha felismerjük és el is fogadjuk azt, hogy az elkövetkező században a tudás és az erkölcs (a szellemiség) egyre keresettebb értéknek kezelendő, akkor a jövő szempontjából a nevelésre történő összpontosítás képezheti a honi tartalékot. E rendezvényen az erdészszak képviselői, ill. előadói érzékeltették azt, ami ebben a folyamatban táguló lehetőséget kínál az erdő- és természetismereti „külső műhelyek” közvetítésével, bekapcsolásával. Az erdei és természetismereti táborok keretében a szemléletformálás az egyik legjobban ható eszköz a természetszerű fejlődés irányába, amelyhez az anyagiakon túl a „szándék” az egyik legfontosabb elem.

A hivatkozott konferencia a hasznosága mellett jövőbe mutatónak is tekinthető, egyben igényt támasztott a hasonlóak időszakonkénti, rendszeres megismétlésére, amelyben az érintett egyesületek, szakosztályok és az MTESz-nek is ajánlatos szerepet vállalni, ill. együttműködni, mert az ifjúságnevelés egyik legfontosabb bázisának, működtetőinek erősíthetjük önbizalmát és cselekvőképességét.

Dr. S. Nagy László

Csóka Péter és Halász Gábor köszöntik a résztvevőket.

Július 8-án, immár második alkalommal rendezte meg a *Gyulai Helyi Csoport* az erdészeti gyermeknapot a DALERD Rt. Tájékoztatói Központjában.

A gyermekek régi népi játékokban jeleskedve (sajtos) tallérokat nyerhettek, melyeket a program végén egy kirakodóvásáron költhettek el. Különbféle természetes anyagokból készült játékok, dísz tárgyak közül választhattak. – A nem szokványos rendezvény kicsik-nagyok osztatlan tetszését aratta.

Július 9–14. között Gyula-Városerdőn a DALERD Rt. védnökségével, a Tájékoztatói Központ szervezésében az erdészeti dolgozók gyermekei táboroztak.

A közel 50 gyermek mozgalmas hetet töltött Városerdőn. Délelőttönként egy-egy túra keretében ismerkedtek a vidék jellegzetességeivel, az erdei életközösségekkel, az erdő- és vadgazdálkodással. Délutánonként szabadon választhattak a különféle programok közül: strand, játék, természetfigurák készítése, csuhézás stb. Mivel a gyermek sohasem fáradt, az egyesületi tagok segítségével vacsora utáni programokról is gondoskodtunk. A minden este lobogó tábor tűz mellett egyszer diát vetítettünk, máskor vadász-kürtszót hallgattunk, de volt diákszínpad, dal, sőt palacsintaevés is. Az elmaradhatatlan éjszakai túra és a hajnali vadlesek is elsöprő sikert arattak.

Az immár hagyományosnak tekinthető remetei erdészpikniket július 22-én tartottuk.

Az egész napos családi rendezvényen skeet-verseny, futballmeccs, séta-kocsikázás szórakoztatta a megjelenteket, s a közösen elköltött ebéd, a jóízű szakmai és baráti beszélgetések mindannyiunk számára feltöltődést jelentettek a következő találkozásig.

Vid Katalin

A Debrecentől délre eső Vekeri-Dorcas Camping csendjét június 7-10 között az *erdővédelmi szakosztály* által szervezett erdővédelmi találkozót résztvevőinek zsongása tarkította e június délután. *Dr. Lengyel László*, szakosztályunk elnöke üdvözölte a megjelenteket. *Jubász Lajos*, a Nyírerdő Rt. vezérigazgató-helyettese ismertette a mintegy 2,5 milliárd Ft árbevételt képező erdőgazdaság fontosabb adatait. Mindannyiunk érdeklődését felkeltette az erdőgazdasághoz tartozó erdészeti decentralizált, önálló helyzete, és a kerületvezető erdészek önálló, vállalkozói tevékenységére ösztönzése.

Dr. Kondár László (Uniroyal Chemical) a Casoron G gyomirtó szer hatását ismertette, majd Szidonya István (Avenzor Kft.) aktuális növényvédőszerokről tartott beszámolójával zártuk a napot.

Másnap (június 8-án) korán reggel indultunk autóbusszal Romániába. A határon Csengersimán keltünk át, ahol *Lucky László* és *Hilgert László*, a Nagyváradai Erdészeti Igazgatóság erdőmérnök szakemberei fogadtak.

Lucky László erdőmérnök – aki a későbbi vendéglátóinkat tolmácsolta – elmondta, hogy a 25 millió lakosságú Románia erdőstülsége 21 %. Az ország fakitermelése 14 millió m³. Utunk Satu Mare, Szatmárnémetin keresztül a Sárközi Erdőgazdálkodási területére vezetett. Itt egy csodálatos, 360 ha-os tó – a Kányaházi tó – partján találkozunk a Nemzeti Erdészeti Igazgatóság vezérigazgatójával Ciucu Dorin erdőmérnök úrral. Az ismerkedés és a rendkívül bő séges „gyors reggeli” után a terepi bejárásra indultunk. A gondnokság területén változatos erdőtüpusok találhatók. Uralkodó fafajok: bükk: 31 %; kocsánytalan tölgy 23 %; kocsányos tölgy 19 %.

Domináns termőhelytípus az alacsony fekvésű mezőségi tölgyes, közepes termőképességű pszeudoglejes podzolos erdőtalajon, vízkedvelő növényzettel. Különös gondot okoz az 5-8 m vastagságú agyagréteg, mely akadályozza a talajvizek és a pangóvizek függőleges mozgását.

1956-1960 között a sárközi erdő hatalmas ökológiai katasztrófát szenvedett, 3-4 év alatt a létező erdők kb. 80 % a kiszáradt. A pusztulást az elmúlt évek száraz időjárása, a legyengült állományokban sorozatosan károsító lepkék (Lymantria, Melcosoma, Tortrix, Euproctis fajok) hernyói, és a számukra kedvező körülmények között támadó gombák (Armillária, Ophiostoma sp.) okozták.

A beteg állományt 4 éven keresztül termelték le, és ez idő alatt 150 000 m³-t vágta ki az évi 2800 m³ lehetőséggel szemben. Az újratelepítés 1961-től 67-ig tartott, 50% tölgy és 50% elegy fafajokkal. 9-13 ezer db csemétét használtak fel hektáronként, talajelőkészítés nélkül, gödrös ültetéssel. A sikeres újraerdősítéshez a hálózatszerű, vízelvezető árok létesítése nagyban hozzájárult.

A 15-30 m-nél nem nagyobb ároktávolság esetén optimális volt a vastagsági és magassági növekedés. 40 év elteltével megállapították, hogy a katasztró-

fális események után az új erdő betölti védelmi, gazdasági és szociális szerepét.

Szatmárnémetibe visszatérve a Nagyváradai Erdészeti Igazgatóság vezérigazgatójával, *Madear Moise* erdőmérnök úrral ismerkedhettünk meg. A pompás ebéd után a Nagykárolyi Erdőgazdálkodási területére indultunk. Az erdőgazdálkodás működéséről rengeteg adatot kaptunk, melyek közül csak néhány: 5600 ha területen a fajmegoszlás 54% tölgy, 27% akác, 11% cser. Dominánsak az alacsony fekvésű agyagos talajú vízszertető növényzettel borított termőhelyek, ahol az éves fakitermelési lehetőség csaknem 20 000 m³.

A Mezőfényi Plantázs volt a következő megállóhelyünk, ahol *Hutiuc Alexandru* erdőmérnök úr, a Nagykárolyi Erdőgazdálkodási igazgatója köszöntött bennünket.

A plantázs létesítése 1976-ban kezdődött:

10 ha kocsányos tölgy 7 x 7 m-es hálózatba ültetésével.

A következő években erdefenyő, feketeenyő és kocsányos tölgy ültetésével bővült.

A tölgyek oltványainál az összeférhetetlenség miatti veszteségeket pótolni kényszerültek. A virágzás minden évben megfelelő, azonban az egész makktermés szinte tönkremegy a *Balaninus* ormányosbogár károsítása miatt. Többször is védekeztek koronapermetezéssel, talajfertőtlenítéssel, de sajnos eredménytelenül. A plantázs korosbodásával az egyedek ellenálló képességének megnövekedésére számítva várható a megfelelő mennyiségű és jó minőségű makktermés.

Már az alkony óráihoz közeledett az idő, amikor a következő megállóhelyhez érkeztünk. Az itt bemutatott talajgödörben bázikus láptalajt láthattunk. A magas talajvíz és pangó felszíni víz kölcsönhatásként vasvegyületekből álló és a gyökerek számára nedvesen áthatolhatatlan alréteg (orsthein) alakult ki, melynek erdőstítése kilátástalannak tűnt. Egyedüli megoldás az erdőstítés előtti vízelvezető árokrendszer létesítése. Így a pangó víz elpárologtatása mellett az orsthein réteg kiszáradása, feldarabolódása révén a csemete gyökérzetének növekedésére lehetőség nyílik. Ezzel a módszerrel nagy területet sikerült beerdősíteni.

Késő este lett, amikor a gazdaság vadászházába fejedelmi vacsora következett, ahol szakosztályunk elnöke, *dr. Lengyel László* köszönte meg a tanulmányút szervezését és egyben meg-

hívta Magyarországra kedves vendéglátóinkat.

Másnap (VI. 9-én) már – szűkebb hazánkban – a Debreceni Erdészet „hagyományos”, de többcélú erdőgazdasági tevékenységével ismerkedtünk. *Földi Lajos* erdőművelési ágazatvezető, aki a szakosztály egész tanulmányútjának szervezésében oroszánrészt vállalt, elénk tárta a 9500 ha területű erdészet adatait és a természetvédelemmel, közjóléti tevékenységgel együtt végzett erdőgazdálkodási munkák gondjait. Mindezt 27 fő szakszeméllyel látja el az erdészet úgy, hogy üzemi eredménye az elmúlt négy évet figyelembe véve növekvő tendenciát mutat.

A terepi bejárás során ízelítőt kaptunk az egytől tíz éves korú befejezetlen és befejezett elegyes és elegyetlen, főleg kocsányos tölgy erdősítések állapotáról és a munkákról. A Debreceni Nagyerdőben láthattuk, hogy tuskózás helyett természetkímélő technológiát alkalmaznak. Itt a véghasználat után a hatalmas tuskók körülvágása, a tuskók motorfűrész visszavágása, majd a gödrök visszatemetése előzi meg a pásztlaj-előkészítést, makkvetést és csemeteültetést.

A különleges technológia költségeit közcélú pályázat elnyerésével tudta az erdészet mérsékelni.

Délutáni programunk a Guthi Erdészethez vezetett, melynek mintegy 8000 ha területét utoljára április közepén áztatta eső. Bartucz Péter erdészeti igazgató beszámolójából megtudhattuk, hogy évente 50 000 m³ fakitermelést végeznek. A vadászterületükön tartott 1200 dámból 300 db-ot lőnek ki évente.

Tűzű napsütésben láthattunk vilanypásztorral védett tölgyerdősítéseket, ahol a talaj-előkészítést tuskózás, illetve tuskóvisszavágás előzött meg. Ápolást ERUNIT és GLIALKA gyomirtó szerek alkalmazásával, sorkapálással oldják meg a vállalkozók.

Este Debrecenben múzeum és városnézés tette teljessé napunkat.

A búcsúzás napját (VI. 10.) a Hortobágyi Nemzeti Park természetvédelmi és kulturális érdekességeinek megtekintésével zártuk. A gazdag programban szerepelt a kunhalmok, a legeltető állattartás, a Hortobágy fásításának ismertetése.

Bemutatásra került az Epona Lovasfaluban a hortobágyi lótenyésztés, K. Nagy József fazekasmester korongozása, a Pusztai Állatpark, gulyásverseny, kézműves kirakodóvásár, Hortobágy műemlékegyüttese, Pásztormúzeum, Kilenclyukú-híd, Nagycsárda.

A fenséges búcsúebéd végén *dr. Lengyel László* elnök méltatta a szakosztály nagyrendezvényének eredményességét és megköszönte a kiváló szervezést.

Az *erdővédelmi szakosztály* rendezvényének mintegy 50 főnyi résztvevője július 4-én a Bajnai Erdészethetnél találkozott, ahol *Csépányi Péter* erdészeti ágazatvezető megismertetett bennünket a 10 erdészeti irányító Rt. gondjaival. *Áprili Róbert* erdészetvezető a mintegy 7500 ha-os erdészet fontosabb gazdálkodási adatait tárta elénk.

Az erdészet udvarán *Németh István* erdőművelési műszaki vezető bemutatta a munkavégzéshez használt eszközöket, gépeket.

A növényvédő szereket egy MTZ-82-es traktorra szerelt GM-MP 600/120 függesztett tartály és 2 db tömlővel ellátott 60 cm-es szórópisztoly segítségével juttatták ki a területre.

Érdeklődést váltott ki a Primagáz traktorra szerelt termikus gyomtalanító berendezése, melynek lényege az, hogy az elpusztítandó gyomot a gázpörzsölőhöz hasonló szerkezettel hőszokkhatásnak kitéve a növény teljes, vagy részleges elhálását idézik elő. Anyagfelhasználás 1 db gázpalack/hektár.

Ezután Bajna község határában egy cseres-kocsányos tölgyes befejezetlen erdőfelújításban végzett gyomirtási kísérletsorozatot tekintettünk meg.

A kísérletek a szeder és iszalag ellen irányultak. A kísérletek bemutatását és értékelését *Németh István* műszaki vezető és *Kiss Balázs* szerződéses vállalkozó uraknak köszönhetjük.

Az első kísérletsorozatra tavaly szeptember 15-én került sor az alábbi gyomirtó szerekkel és dózissal.

LOGRAN 75 WG: 60 g/ha + NONIT: 400 ml/ha + víz 600 l/ha

TROPOTOX: 4 l/ha + víz: 320 l/ha

LANCET 0,9 l/ha + víz: 360 l/ha

LONTREL 300: 0,6 l/ha + víz: 300 l/ha

A kiértékelést idén május 19-én végezték, és megállapították, hogy a LOGRAN és TROPOTOX szerek segítségével mérsekkelhető a szeder és iszalag, továbbá a rózsafélék, kökény, galagonya, fagyal elhatalmasodása cseres-tölgyesekben.

A LONTREL a cserjűlét leveleit szalagosra húzza, az akác visszaszorítására eredményesen használható. A LANCET esetében látványos a pusztulás, de sajnos a kímélendő fafajokat is károsítja, használata nem javasolt!

A második kísérletet idén június 15-én végezték szerkombinációval:

TROPOTOX: 4l/ha + LOGRAN: 30 g/ha +NONIT + víz: 300 l/ha

A kiértékelés június 30-án: a kijuttatás a virágzás időpontjára időzítve (ekkor a legsérülékenyebbek a növények) kedvező eredményt mutat: Teljesen kivitte a rózsát, csalánt, acatot, jól megfogta a MCSNY, NH, MSZ, gyalogbodza, szeder, galagonya, fagyal, siskanád fajokat. Az iszalagot is gyengítette.

Kedvező a költségfelhasználás is: 23 000 Ft/ha (anyaggal és kijuttatással együtt).

Héreg község határában akác természetes magról való felújítását mutatták be az érdeklődőknek.

- Az idős állomány alatti szeder-göcök augusztusban MEDALLON: 6 l/ha dózissal kezelték le.

- A fakitermelés után a gallyakat elégették, majd márciusban a vegetáció induláskor traktorvontatású gázégőfejekkel ellátott égetővel lekezelték a területet.

- Az 1-2 leveles gyomokat PIVOT 1 l/ha dózissal vegyszereztek le.

- Az akác csemeték kikelése után a gombafertőzés megelőzésére ACROBAT MZ: 2,5 kg/ha mennyiséget permeteztek ki.

A bozótégetés és növényvédő szer anyaga és kijuttatása a fenti módszerrel 70 000 Ft/ha-ba kerül.

Végezetül a Gyermely község határában lévő idős vadgesztenyést látogattunk meg, mely közép-európai viszonylatban is egyedülálló.

Az 1994-ben kezdődött vadgesztenye-aknázómoly és a GUIGNARDIA AESCULI nevű gomba egyre erősödő károsításai ellen 1997-ben helikopteres védekezési kellett bevetni.

ACROBAT: 2,5 kg/ha; gomba elleni, és NOMOLT: 0,8 l/ha; rovarölő,

FENDONA 10 EC: 0,2 l/ha; rovarölő szerekkel évi 2 alkalommal.

A helikopteres kijuttatás és a szer költség 35 000 Ft/ha míg a lombösszetakarítás 80 000 Ft/ha összegbe került. A felmerült költségekre 50%-os állami támogatást sikerült kapni.

- A Cynamid Hungary Kft. által forgalmazott növényvédő szereket *Pálfi Gábor* ismertette.

- A vadgesztenyefák fajnektálással történő védelmét *Szidonya István* (Avenzor Kft.) mutatta be.

A gyarmatpusztai vadászházban a szakosztály tagjait *Zambó Péter* vezérigazgató üdvözölte.

Pálhalmi János

***E havi számunk mellékletében dr. Papp Zoltán
főállatorvos, főiskolai docens a selyemhernyó-
tenyésztésről ír átfogó tanulmányt.***

ERFA-TOURS Erdészeti és Faipari Utazás- és Oktatásszervező Kft.

1027 Budapest, Fő u. 68. Tel./fax: 201-2453, 06 30 982 8766

***Erdészeti szakmai tanulmányút Szlovéniában
2000. november 13-16.***

November 13. (hétfő)

Indulás Budapestről reggel 7 órakor
Utazás Mariboron keresztül – rövid városnézés –
Bledbe

November 14. (kedd)

Szakmai program: látogatás a **Triglavi Nemzeti Parkba**. Bohinj tó és környéke erdőgazdálkodásának és természetvédelmének tanulmányozása. Közjóléti erdők.

November 15. (szerda)

Szakmai program: szlovén karszt, erdősités, vízgazdálkodás tanulmányozása a **Postojnai/Scotianska** barlang környékén. A barlang körüli erdők állományalkotó faja a cser és a molyhos tölgy, a jellegzetes virágos kőrís a második koronaszinttel és a galagonya kecskerágó cserjeszinttel.

Barlanglátogatás. Utazás **Lipicába**, a ménes megtekintése.

November 16. (csütörtök)

Reggeli után hazautazás. Közben városnézés Ljubjanában.

**Részvételi költség: 49 600,- Ft/fő,
mely az alábbiakat tartalmazza:**

szállás Bledben, kétágyas elhelyezéssel, félpanziós ellátással, csoportkísérő költségei, biztosítás, belépők.

**Tervezett utazási költség: 19 000,- Ft/fő (18 fő esetén)
12 000,- Ft/fő (40 fő esetén)**

Jelentkezési határidő: 2000. október 27.

***Advent Bécsben
2000. november 8-9.***

Bécsben az Advent az év legszebb időszaka:

- A bécsi városháza (Rathaus) előtt és a városházában hagyományos karácsonyi vásár,
- a művészektől elvarázsolt városházpark,
- karácsonyi ajándékvásár,
- kézműves bemutató.

December 8. (péntek)

Indulás Budapestről délután 15.00 órakor
Szállás Mosonmagyaróváron kétágyas szobákban
A szállás elfoglalása után 19.00 órakor vacsora a Malom étteremben

December 9. (szombat)

Reggeli a szállodában.
7.30 órakor indulás, határátkelés Hegyeshalomnál
9.30 órakor megérkezés Bécsbe, a Rathaus elé.
Egésznapos szabadprogram: adventi rendezvények, vásárlás, egyéni városnézés.
Egyéni városnézéshez ajánlott program:
– Fiákerezés a belvárosban
– a Burg megtekintése
– A Belvederben Gustav Klimt gyűjteményes kiállítását tekinthetik meg az érdeklődők (belépő 120,- ATS)
16.30 hazaindulás Budapestre (megérkezés kb. 22.00 óra)

**Részvételi költség: 49 600,- Ft/fő,
mely az alábbiakat tartalmazza:**
utazás autóbusszal, szállás félpanzióval, csoportkísérő költségei, biztosítás.

(A fenti ár minimum 19 fő esetén érvényes.)

Jelentkezési határidő: 2000. november 15.